

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Seysmoloq:
"Zəlzələlərdən
qaça bilməyəcəyik,
çünki..."

yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 14 may 2024-cü il Çərşənbə axşamı № 82 (8455) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Parlament nə zaman və necə buraxılacaq - rəy

Çingiz Qənizadə:
"İyun ayında
parlamentin buraxılması
reallaşa bilər, bunun
üçün iki yol var..."

yazısı səh.4-də

Xankəndidə də Türkiyə konsulluğu açıla bilər - ilginclik gəlişmə

yazısı səh.8-də

Gürcüstan kritik həftəyə girdi - Azərbaycan bölgənin "sabitlik adası"dır

yazısı səh.5-də

Putin müdafiə nazirini niyə dəyişdi? - "Z" ordusunun başında mülki şəxs...

yazısı səh.11-də

Gənc tələbənin qəfil və müəmmalı ölümü - yenə qızılca?

yazısı səh.14-də

Rus hərbcilər Ermənistanın Azərbaycanla sərhədindəki dayaq məntəqələrini tərk edir

yazısı səh.5-də

Təhsilimizə və gələcəyimizə yeni təhlükə - nə etməli...

yazısı səh.14-də

Qarabağ Universitetinin qəbul planı təsdiqlənib

yazısı səh.6-də

Azərbaycanın buğda idxalına son qoyacağı il - çörəyin qiyməti isə...

yazısı səh.10-də

Bu il minimum əmək haqqı artırıla bilər - bəs inflyasiya, ixtisarlara?

yazısı səh.6-də

"TikTok uşaqlarımızın tərbiyəsini pozur..." - bir daha çıxış yolu haqda

yazısı səh.15-də

SÜLH SAZISI ƏVƏZİNƏ 2-Cİ "QARS MÜQAVİLƏSİ"? - YENİ İDDİALAR

Bakı və İrəvan arasında "açıq qalan" məsələlər; deputatın "Türkiyə və Rusiyanın iştirakı olmadan sülh sazişinin imzalanması az inandırıcı və az təminatlıdır" sözləri mübahisə yaradır

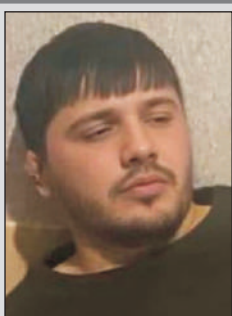

yazısı səh.9-də

Bakı regional enerji tranziti mərkəzinə çevrilir - təhlil

Mərkəzi Asiyadan Avropaya enerji xətti: Xəzərin dibi ilə yüksək gərginlikli kabelin çəkilməsi layihəsinin texniki-iqtisadi əsaslandırması hazırlanır

yazısı səh.7-də

Ailəsini öldürən Əhmədlə bağlı yekun rəy - anlaşıq olub...

yazısı səh.2-də

Mirzoyan:
"Azərbaycanla nəqliyyat əlaqələrinin bərpasında maraqlıyıq"

yazısı səh.9-də

Prezidentin yüksək vəzifə verdiyi general kimdir - dosye

yazısı səh.3-də

Prezident: “Kiçik ada dövlətlərinin problemlərinə xüsusi diqqət yetirəcəyik”

Azərbaycan kiçik ada dövlətlərinin və az inkişaf etmiş ölkələrin problemlərinə COP29 sədrliyi çərçivəsində xüsusi diqqət yetirəcək.

APA xəbər verir ki, bunu Prezident İlham Əliyev mayın 13-də Millətlər Birliyi Təşkilatının (Commonwealth) baş katibi Patrisia Skotlendi qəbulu zamanı deyib.

Dövlət başçısı qeyd edib ki, ölkəmiz onların problemlərinin həllinə öz töhfəsini verməyə hazırdır. Bu xüsusda Azərbaycanla Millətlər Birliyi Təşkilatı arasında birgə əməkdaşlıq layihələri və COP29 çərçivəsində kiçik ada dövlətlərinə həsr edilmiş xüsusi iclasın keçirilməsi məsələləri müzakirə olunub.

Qazaxıstanda eks-nazirə 24 il həbs verildi

Qazaxıstanın sabiq iqtisadiyyat naziri Kuandıq Bişimbayevə hökm oxunub.

APA xəbər verir ki, məhkəmə həyat yoldaşını qətlə yetirməkdə təqsirli bilərək onu 24 il müddətinə azadlıqdan məhrum edib.

Digər qərarla, onun yaxın qohumu Bakıtan Bayjanov cinayəti gizlətməkdə və xəbər verməməkdə ittiham olunaraq 4 il həbs cəzası alıb.

Xatırladaq ki, Kuandıq Bişimbayev 2023-cü il noyabrın 8-də axşam həyat yoldaşı Saltanat Nukenovanı Astana şəhərindəki “Bau” restoranında döyərək qətlə yetirməkdə təqsirləndirilmişdi.

Sumqayıtda ana və 2 azyaşlı övladı 11 gündür itkin düşüb

Sumqayıtda ana və 2 azyaşlı övladı 11 gündür itkin düşüb.

Bu barədə APA-ya Sumqayıt Şəhər Polis İdarəsinin 3-cü Polis Bölməsindən məlumat verilib.

Məlumatla görə, Sumqayıt şəhər Hacı Zeynalabdin qəsəbəsində fərdi yaşayış evində yaşayan Sənəm Həsənova ŞPİ-nin 3-cü PB-ə müraciət edərək bildirib ki, mayın 2-də 1991-ci il təvəllüdlü gəlini Şəbnəm Aliyeva azyaşlı 2 övladı - 2012-ci il təvəllüdlü Ayan Nəsrəddin qızı Aliyevanı və 2013-cü il təvəllüdlü Ayxanı 4-cü mikrorayonda yaşadıkları evdən götürərək gedib və bir daha geri qayıtmayıb.

Hər 3 şəxsin axtarışları davam etdirilir.

Yaxın günlərdə Xocalı şəhərinə 50 ailə köçürüləcək

Yaxın günlərdə Xocalı şəhərinə 50 ailənin köçürülməsi nəzərdə tutulur.

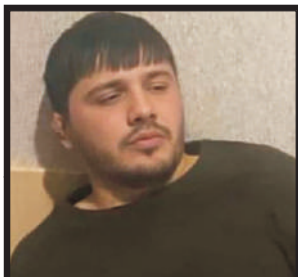
Bunu “Report”-un sorğusuna cavab olaraq Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin

İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin Beynəlxalq əməkdaşlıq və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri İbrahim Mirzəyev deyib.

Onun sözlərinə görə, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri aparılır, ilk növbədə, müasir infrastruktur formalaşdırılır, dayanıqlı məskunlaşma və iqtisadi re-

integrasiya üçün zəruri şərait yaradılır.

“Böyük Qayıdışa dair birinci Dövlət Proqramının icrası çərçivəsində Xocalı şəhəri yenidən salınır. Yaxın günlərdə şəhərdə bərpa edilmiş və yenidən tikilmiş fərdi yaşayış evlərinə 50 ailənin köçürülməsi nəzərdə tutulur”, - İ.Mirzəyev qeyd edib.

Ailəsinə öldürən Əhmədlə bağlı yekun rəy - anlaşıqız olub...

Fevral ayının 13-də bir ailənin 5 nəfər üzvünün qəsdən öldürülməsinə dair Xətai Rayon Prokurorluğunda istintaq edilən cinayət işi üzrə təqsirləndirilən şəxs Əhməd Əhmədovun barəsində təyin olunmuş təkrar komission məhkəmə-psixiatrik ekspertizasının rəyinə əsasən, o cinayət əməlini törədən zaman anlaşıqız vəziyyətdə olub.

Bu barədə Baş Prokurorluğun mətbuat xidmətindən APA-nın sorğusuna cavab olaraq bildirilib.

Qeyd olunub ki, cinayət işi üzrə toplanmış sübutlar, o cümlədən ilkin və təkrar komission məhkəmə-psixiatrik ekspertizasının rəyləri nəzərə alınaraq təqsirləndirilən şəxs Ə.Əhmədovun cəmiyyət üçün təhlükəli olması müəyyən edildiyindən onun barəsində Xətai Rayon Prokurorluğunda tibbi xarakterli məcburi tədbirlərin tətbiq edilməsi üzrə icraatın başlanması haqqında qərar qəbul olunub.

İbtidai istintaq davam etdirilir.

Coratda 10 aylıq körpə boğularaq öldü

Coratda 10 aylıq körpə qız uşağı yatdığı yerdə boğularaq ölüb.

Modern.az xəbər verir ki, 2023-cü ilin iyul ayında anadan olan Zenfira Seyfi qızı Məmmədovanın yatdığı yerdə boğularaq öldüyü bildirilir.

Fakt araşdırılır.

Dələduz “general”ın məhkəməsi başlayır

Özünü general kimi təqdim edərək dələduzluq etməkdə təqsirləndirilən Mirdaməd Əzizovun cinayət işi üzrə ibtidai istintaq başa çatıb.

APA xəbər verir ki, iş baxılması üçün Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə göndərilib.

Cinayət işi hakim Rəsim Sadıxovun icraatına verilib.

Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində başlanan cinayət işi üzrə ilkin araşdırmalar zamanı M.Əzizovun özünü BMT tərəfdaşı Beynəlxalq İnsan Hüquqlarının Müdafiə Komitəsinin eksperti, Beynəlxalq informasiya agentliyinin direktoru, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü kimi təqdim etməsi üzə çıxıb. O, bir sıra xarici ölkələrdə rəsmi səfərlərdə olması barədə məlumatlar yayıb.

Qeyd edək ki, Mirdaməd Əzizov Cinayət Məcəlləsinin 178.3.2 (külli miqdarda ziyan vurmaqla dələduzluq) və 310-cu (vəzifəli şəxsin səlahiyyətlərini mənimsəmə) maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilib. Onun barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Ərdoğan: “Türkiyə ilə Yunanıstan arasında terrorla mübarizə mövzusunda fikir birliyi güclənir”

Türkiyə ilə Yunanıstan arasında terrorla mübarizə mövzusunda fikir birliyi güclənir.

APA-nın Türkiyə müxbirinin verdiyi xəbərə görə, bu barədə Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Ankarada Yunanıstanın baş naziri Kiriakos Miçotakislə keçirdiyi görüşün nəticələrinə dair birgə mətbuat konfransı zamanı bildirib.

O qeyd edib ki, bu gün Kiriakos Miçotakislə keçirdiyi görüş zamanı bu məsələni ətraflı müzakirə edib. Ərdoğan həmçinin bildirib ki, Kipr adasında ədalətli həllə nail olmaq vacibdir.

Zaqatalada yol qəzasında qazi ölüb

Zaqatalada yol qəzası olub, ölənlərin və xəsarət alanların var.

APA-nın Şimal-qərb bürosunun məlumatına görə, hadisə Yevlax-Zaqatala-Gürcüstan magistral avtomobil yolunun rayonun Yuxarı Tala kəndi ərazisindən keçən hissəsində qeydə alınıb. Hərəkətdə olan “VAZ 21013” markalı minik avtomobili yol ayrıcında dayanan “Chevrolet Niva” markalı minik avtomobilinə çırpılıb. Zərbənin gücündən hər iki avtomobil ərazidəki ikinci dünya müharibəsi iştirakçılarına şərəfinə ucaldılan abidə kompleksinin qaplarına çırpılıb.

“VAZ 21013”də olan 1993-cü il təvəllüdlü Kəlbəcər rayonu sakini, Vətən müharibəsi qazisi Samir Fəxrəddin oğlu Həsənov hadisə yerində ölüb.

“VAZ 21013” markalı avtomobildə olan digər iki nəfər, Zaqatala rayonu sakini - 1981-ci il təvəllüdlü Zaur Bəxtiyar oğlu Heydərov və 1987-ci il təvəllüdlü Rəhil Ramiz oğlu Əliyev xəsarətlər alaraq Zaqatala rayonu xəstəxanasına yerləşdirilib.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Prezidentin yüksək vəzifə verdiyi general kimdir - dosye

Azərbaycanın müdafiə nazirinin müavini - Şəxsi Heyət Baş İdarəsinə yeni rəis təyin olunub.

Report xəbər verir ki, bu vəzifə general-mayor Müşfiq Məmmədova həvalə olunub.

Məlumatı Müdafiə Nazirliyi təsdiqləyib. Qeyd edilib ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq sərəncamı ilə general-mayor Müşfiq Məmmədov Müdafiə Nazirliyinin Şəxsi Heyət Baş İdarəsi rəisi vəzifəsinə təyin olunub.

Xatırladaq ki, idarənin əvvəlki rəisi hazırda Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi olan Kərim Vəliyev idi. K.Vəliyev Baş Qərargah rəisi təyin olunduqdan sonra bu vəzifəni general-mayor Elçin Xəlilov icra edib.

Qeyd edək ki, M.Məmmədov bu təyinat qədr Azərbaycanın Türkiyədəki hərbi attaşesi olub. O, eyni zamanda Azərbaycanın Bolqarıstanda akkreditə olunmuş hərbi attaşesi vəzifəsini də icra edib.

"Fitch Solutions": "Sürətli və ucuz ticarət yolları Azərbaycan iqtisadiyyatının şaxələndirilməsində mühüm rol oynayacaq"

Daha sürətli və ucuz ticarət yolları Azərbaycanı karbohidrogenlərdən kənar iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi üçün zəruri olan texnologiyalara və təcrübəyə çıxış imkanı

verəcək.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bu barədə "Fitch Solutions" (FS) şirkətinin hesabatında qeyd

edilib. FS analitikləri bildirib ki, hasilatın davamlı azalması fonunda qeyri-karbohidrogen sektoru neft sektorundan daha sürətli

rətlə inkişaf edir: "İqtisadiyyatın əsas sənayesi olan neft sektorunda geriləmələr alternativ sənayələrin və enerji mənbələrinin böyüməsini zəruri edəcək. Bu da öz növbəsində əhəmiyyətli kapital qoyuluşu tələb edəcək".

"Fitch Solutions" əlavə edib ki, indiyədək təmiz enerjiyə sərmayəyə Səudiyyə Ərəbistanının ACWA və BƏƏ-nin Masdar kimi beynəlxalq investorları rəhbərlik edib. Baxmayaraq ki, bu sektorlar hazırda ölkənin elektrik istehsal kompleksinə cəmi 1,3% töhfə verir, bu şirkətlər Azərbaycanın külək və günəş enerjisi sənayesini inkişaf etdirir.

50 il sonra təkrarlanan zəlzələ - Azərbaycanı təhlükə gözləyirmi...

Seysmoloq: "Zəlzələlərdən qaça bilməyəcəyik, çünki..."

Xəbər verildiyi kimi, mayın 11-də Lənkəranda qısa fasilə ilə iki dəfə güclü zəlzələ baş verib. Birinci zəlzələ epitsentrdə 6 bala yaxın, ətraf rayonlarda 3-5 bala qədər hiss olunub. Rayonda 4,4 bal gücündə ikinci zəlzələ qeydə alınıb.

Lənkəran sakinləri təkanların çox güclü olduğunu və buna görə qorxuqlarını bildiriblər. Yaşlı sakinlərdən biri isə qeyd edib ki, 50 ildir belə zəlzələ görməyib.

Xoşbəxtlikdən canlı itki və dağıntı olmayıb. Bununla belə, tək-cə bölgə sakinlərini deyil, ümumiyyətlə, Azərbaycan əhalisini belə bir sual düşündürür: bu, daha güclü yeraltı təkanın xəbərcisi ola bilirmi? Qonşu İranda, Türkiyədə tez-tez baş verən zəlzələlərin Azərbaycanla nə dərəcədə bağlılığı var?

Geologiya və Geofizika İnstitutunun şöbə müdiri, elmlər doktoru Qulam Babayev mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini açıqladı: "Əvvəlki müsahibələrimdə də bildirmişdim ki, 2024-cü ildə Azərbaycanda hiss olunan zəlzələlər olacaq. Hətta qeyd etmişdim ki, 4.5- 5.5 magnitudalı zəlzələlər baş

verəcək. Lənkəranda baş verən zəlzələ bunun təzahürüdür. Təbii ki, bu cür zəlzələlər il boyu davam edəcək. Biz hiss olunan zəlzələlərdən qaça bilməyəcəyik. Çünki biz bir dövriliyi yaşayırıq. Seysmik və tektonik aktivliyi yaşayırıq. Azərbaycanda bir neçə seysmik aktiv olan bölgə var. Bu ərazilər bir-biri ilə əlaqədar olaraq təkan rolunu oynayır. Misal üçün, Lənkəranda baş verən zəlzələ ocağında daha güclü zəlzələlərin olması nəzəri

baxımından gözlənilir. Amma qonşu ocaqlarda aktivləşmə müşahidə oluna bilər. Bu, birtərəfli baxışdır".

"Qonşu ölkələrdə tez-tez baş verən zəlzələlərin Azərbaycanla nə dərəcədə bağlılığı var" sualına gəlincə isə seysmoloq dedi ki, ölkəmiz böyük meqatektonik zonada yerləşir: "Türkiyə, Azərbaycan, İran və Xəzər dənizi boyu ərazilər Türkmənistanla tərafət böyük bir meqatektonik bölgədir. Bu nəhəng bölgə

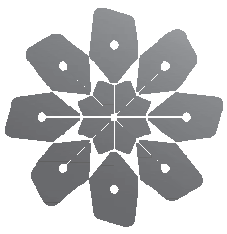
də müxtəlif kiçik və irihəcmli qırılmalar, pozuntular mövcuddur və bunlar bir-biri ilə əlaqədardır. Ola bilməz ki, qonşuda böyük həcmli qırılmalar baş versin, amma Azərbaycandan bu yan keçsin. Bu, fizika qanununa da ziddir. Təbii ki, qonşu bölgələr digər sərhəddə olan seysmik və tektonik bölgələrə daha da silikəndirir. Nəticədə Azərbaycanda davamlı olaraq bu il seysmik aktivlik müşahidə edəcəyik, bu, qaçılmazdır".

Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin baş direktoru Qurban Yetirmişli isə jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, Lənkəranda baş verən zəlzələ nəticəsində elə dağıntılar yoxdur. Ən keyfiyyətsiz tikinti materialları olan çay daşlarından tikilmiş evlərdə müəyyən çatlar var. Onun sözlərinə görə, güclü zəlzələnin baş verməsi ehtimalı yoxdur: "Biz analiz etdik ki, ayrılan enerjinin gücü nə qədərdir. Əhaliyə də mü-

raciət etdik ki, narahat olmasınlar. Lənkəranda baş verən zəlzələdən sonra çoxlu afterşoklar qeydə alınıb. Lakin bunların içərisində 4,4 bal olan hiss edilib. Hazırda zəlzələnin təkrarlanması ilə bağlı qorxu yoxdur və güclü zəlzələ gözlənilmir".

Qeyd edək ki, ötən gün dünyada bir neçə ərazidə güclü zəlzələ olub. Rusiyada Baykal gölü ətrafında 6 magnitudalı zəlzələ qeydə alınıb. Bu barədə Rusiya Federasiyasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi məlumat yayıb. Vahid Geofizika Xidməti bildirir ki, yeraltı təkanlar Ulan-Udedə 4 bal, Irkutskda isə 3 bala qədər hiss olunub. Dağıntı və insan tələfatı yoxdur. Eyni zamanda Sakit okeanın sahilində - Qvatemala ilə Meksika sərhədində 6,7 magnitudalı zəlzələ olub. Milli Seysmologiya, Vulkanologiya, Meteorologiya və Hidrologiya İnstitutunun (INSI-VUMEN) məlumatına istinadla xəbər verir ki, yeraltı təkanlar Qvatemalanın bir neçə şəhərində infrastruktur obyektlərinə zərər verib, avtomobil yolları və binaların uçması qeydə alınıb. İnsan tələfatı barədə məlumat yoxdur. Zəlzələnin epitsentri San-Markosun təxminən 90 kilometrliyində 25 kilometr dərinlikdə olub. Yeraltı təkanlar yerli vaxtla saat 05:39-da baş verib.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

İnteqrasiya, əməkdaşlıq

YENİ ÜSAVAT
N 82 (8455) 14 may 2024

**Azərbaycan Respublikasının dünya
birliyinə inteqrasiyası, region ölkələri
və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla
əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi**

Ötən həftə Azərbaycanın daha bir Avropa ölkəsi əlaqələrinin, əməkdaşlığının genişləndirilməsi üçün yeni zəmin yaradacaq hadisə ilə yadda qaldı. Mayın 7-də Bakıda Prezident İlham Əliyev və Slovakiyanın baş naziri Robert Fitsonun iştirakı ilə Azərbaycan-Slovakiya sənədlərinin imzalanması mərasimi keçirildi.

Hər iki lider "Azərbaycan Respublikası ilə Slovakiya Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın yaradılması haqqında Birgə Bəyannamə"ni, Azərbaycan müdafiə sənayesi naziri Vüqar Mustafayev və Slovakiya Respublikasının Baş nazirinin müavini, müdafiə naziri Robert Kalinak "Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Sənayesi Nazirliyi ilə Slovakiya Respublikasının Müdafiə Nazirliyi arasında hərbi-texniki əməkdaşlıq sahəsində Anlaşma Memorandumu"nu, Azərbaycan müdafiə naziri Zakir Həsənov və Slovakiya Baş nazirinin müavini, müdafiə naziri Robert Kalinak "Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyi ilə Slovakiya Respublikasının Müdafiə Nazirliyi arasında müdafiə sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş"i imzaladılar.

Ötən illər ərzində Azərbaycan-Slovakiya əlaqələri çox uğurla inkişaf edib. Qarşılıqlı hörmət və etimad üzərində qurulmuş Azərbaycan-Slo-

vakiya əlaqələri ötən müddət ərzində siyasi, iqtisadi, enerji, mədəni və digər sahələrdə dinamik şəkildə inkişaf edib və ölkələrimiz arasında səmərəli əməkdaşlıq formalaşmışdır. Prezident İlham Əliyevin mayın 7-də Slovakiyanın baş naziri Robert Fitsonun Azərbaycana rəsmi səfəri ilə əlaqədar mətbuata verdiyi bəyanatda bildirilir ki, Slovakiyanın baş nazirinin Azərbaycana səfəri, imzalanan sənədlər, aparılan müzakirələr iki ölkə arasında əlaqələrdə yeni səhifə açır. Səfər çərçivəsində imzalanan strateji tərəfdaşlıq haqqında Birgə Bəyannamə əlaqələri ən yüksək səviyyəyə qaldırır. Prezident İlham Əliyevin də bəyan etdiyi kimi, bu bəyannamədə əks olunan maddələr gələcək əməkdaşlığın perspektivlərini müəyyən edir.

Politoloq Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, Slovakiya Respublikası ilə çox mühüm sənədlərin imzalanması Azərbaycanın xarici siyasətində vacib istiqamətlərdən

biri olan Avropa ölkələri ilə ikitərəfli münasibətlərini dərinləşdirmək siyasətinin davamıdır. Bu siyasət Azərbaycana fayda verir, Azərbaycanın dostlarını artırır, regionda təhlükəsizlik və əməkdaşlığın genişləndirilməsində ciddi hadisə oldu. Səfər çərçivəsində imzalanan sənədlərə nəzər yetirsək kifayət edir. "Azərbaycan Respublikası ilə Slovakiya Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın yaradılması haqqında Birgə Bəyannamə", "Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Sənayesi Nazirliyi ilə

nədlər bu əlaqələrin yüksəlmə xətlə inkişafında stimullaşdırıcı amil rolunu oynayır. Bu baxımdan Slovakiya Respublikasının Baş naziri Robert Fitsonun ölkəmizə səfəri əməkdaşlığın istiqamətlərini genişləndirilməsində ciddi hadisə oldu. Səfər çərçivəsində imzalanan sənədlərə nəzər yetirsək kifayət edir. "Azərbaycan Respublikası ilə Slovakiya Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın yaradılması haqqında Birgə Bəyannamə", "Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Sənayesi Nazirliyi ilə

Slovakiya Respublikasının Müdafiə Nazirliyi arasında hərbi-texniki əməkdaşlıq sahəsində Anlaşma Memorandumu" və "Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyi ilə Slovakiya Respublikasının Müdafiə Nazirliyi arasında müdafiə sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş", adlarından da göründüyü kimi, ölkələrimiz arasında əməkdaşlıqda, tərəfdaşlıqda çox mühüm dövr başlayıb. İmzalanan bu sənədlər ölkələrimiz arasında mövcud olan dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin strateji tə-

rəfdaşlıq istiqamətində dərinləşdirəcək. Buna qədər ölkələrimiz arasında əməkdaşlıq əsasən iqtisadi sferanı əhatə edirdi. Azərbaycanda Slovakiya şirkətləri fəaliyyət göstərir və onlar yol tikintisi, müxtəlif layihələrin həyata keçirilməsi ilə məşğuldurlar. Slovakiya Azərbaycanla enerji, kənd təsərrüfatı, elektrik stansiyaları, ətraf mühitin qorunması və inşaat sahəsində əməkdaşlıq etməkdə daha çox maraqlıdır. Prezidentin də dediği kimi, bu gün Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında mühüm rol oynayır və xarici dövlətlərlə enerji sahəsində əməkdaşlıq genişlənməkdədir. Ölkəmiz hazırda dünyanın 8 ölkəsinə təbii qazını ixrac edir. Slovakiya 9-cu ölkə olacaq. Keçən ilin aprel ayında "Həmrəylik Halqası" adlanan sənəd imzalanıb və beləliklə, Azərbaycan qazını Slovakiya bazarına da nəql etmək üçün imkanlar yaranıb. Mayın 7-də imzalanan sənədlər arasında isə müdafiə və müdafiə sənayesi sahələrinə aid sənədlər də var. Eyni zamanda faktiki olaraq Azərbaycan və Slovakiya strateji tərəfdaşlığı rəsmiləşdirmiş oldular".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

Parlament nə zaman və necə buraxılacaq - rəy

Çingiz Qənizadə: "İyun ayında parlamentin buraxılması reallaşsa bilər, bunun üçün iki yol var..."

Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) sədri Məzahir Pənahov bu yaxınlarda jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, Azərbaycanda parlament seçkiləri noyabrda keçiriləcəkdir, lakin daha erkən tarixə çəkilib. "Noyabrda keçiriləcək növbəti parlament seçkiləri COP29 iqlim konfransının keçirilməsi ilə eyni vaxta təsadüf edir. Bu səbəbdən seçkilərin daha erkən dövrə keçirilməsi haqqında qərar qəbul edilə bilər", - deyir MSK sədri qeyd edib.

M. Pənahov bununla əlaqədar olaraq seçki komissiyalarının üzvlərinin maarifləndirilməsi işinə başlamaq zərurətini vurğulayıb.

Məlum olduğu kimi, Azər-

baycanda sonuncu parlament seçkiləri 9 fevral 2020-ci il tarixində növbədənəknar qaydada keçirilib. Konstitusiyaya əsasən, 125 üzvü olan Milli Məclisə seçkilər beş ildən bir,

parlamentin sonuncu səlahiyyət ilinin noyabr ayının ilk bazar günü keçirilir.

Seçkilərin tarixi onların keçirilməsindən iki ay əvvəl elan edilir. Hazırda gündəmdə olan suallardan biri Milli Məclisin hansı qaydada buraxılacağıdır. Belə ki, siyasi dəhlizlərdə danışılana görə, parlament ölkə başçısının müvafiq qərarı ilə buraxıla bilər. Konstitusiyanın 98-ci maddəsində qeyd olunub ki, Prezident müstəsna səlahiyyətləri çərçivəsində

parlamentin buraxa bilər. Bundan başqa, konstitusiyanın 94-cü (Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin müəyyən etdiyi ümumi qaydalar) və 95-ci (Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin həll etdiyi məsələlərin) maddələrində, 96-cı (Qanunvericilik təşəbbüsü hüququ) maddəsinin II, III, IV və V hissələrində, 97-ci (Qanunların imzalanması üçün təqdim olunması müddəti) maddəsində göstərilən vəzifələrini aradan qaldırma bilməyən səbəblər üzündən icra etmədikdə Prezident Milli Məclisi buraxır.

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a şərhində qeyd etdi ki, qanunda parlamentin buraxılması və yaxud seçkilərin təyin edilməsi ifadələri var ki, bunlar ayrı-ayrı mənalara ehtiva edir. **Çingiz Qənizadə** parlamentin buraxılması üçün iki yol olduğunu bildirdi: "Parlament səs çoxluğu ilə özü-özünü buraxa bilər. Ötən çağırışda məhz belə olmuşdu. Parlamentin 83 nəfərdən artıq üzvü parlamentin buraxılması ilə bağlı müraciət etdi.

Cənab Prezident də yeni seçkilərin keçirilməsi ilə bağlı sərəncam imzaladı. Digər halda isə konstitusiyanın 109-cu maddəsinin 1-ci bəndinə əsasən Prezidentin Milli Məclisə seçkiləri təyin etmək hüququ var. Prezident seçkilərin təyin edilməsi ilə bağlı müddəti özü müəyyən edə bilər. Bu gün müzakirə olunan məsələ budur ki, noyabrın 3-də seçkilərin keçirilməsi konstitusiyaya uyğundur, amma Prezidentin bu müddəti öndə çəkmək səlahiyyəti var. Buna görə də avqustun sonu, sentyabrın əvvəlində parlament seçkilərinin keçirilməsi ilə bağlı müddətin təyin edilməsi hüququ saxlanılır. Parlamentin hansı qaydada buraxılacağı zaman göstərmək. Təcrübədə parlamentin özünü buraxması institutu olub, yeni presedent var. Ola bilər ki, may ayının sonlarında, yaxud iyunun birinci hissəsində parlament yenidən işləmək üçün imza toplayacaq və iyun ayında işləyəcəklər. Çünki qanuna görə, may ayının sonunda parlamentin işi bitməlidir. Amma adətən deputatların bir qisminin müraciəti əsasında parlament iyun ayında da işləyir. Bu baxımdan iyun ayında parlamentin buraxılması reallaşsa bilər. Yaxud Cənab Prezident tərəfindən seçkilərin vaxtı müəyyən edilməklə av-

qustun sonu, sentyabrın birinci həftəsində seçkilərin keçirilməsi ilə bağlı rəsmi qərarlar qəbul edilə bilər".

Xatırladaq ki, 2020-ci ilin fevralında keçirilən növbədənəknar parlament seçkiləri zamanı 4 dairənin - 33 saylı Xətai birinci, 35 saylı Xətai üçüncü, 74 saylı Lənkəran kənd və 80 saylı İmişli-Beyləqan seçki dairələri üzrə nəticələr ləğv edilib. 116 saylı Qəbələ seçki dairəsindən deputat Fəttah Heydərov, 10 saylı Binəqədi seçki dairəsindən deputat Məhəmməd Məhəmmədov, 105 saylı Tovuz seçki dairəsindən deputat Qənirə Paşayeva vəfat edib. 55 saylı Xaçmaz şəhər seçki dairəsinin deputatı Eldəniz Səlimov həbs olunub. Sumqayıt Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə keçmiş deputat 3 il 6 ay müddətinə azadlıq məhrum edilib. 50 saylı Abşeron-Qobustan seçki dairəsindən deputat Şahin Seyidzadə "İçərişəhər" Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu İdarəsinin İdarə Heyətinin sədri təyin edilib. Rəhim Məmmədov isə Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri vəzifəsini icra edir. Beləliklə, parlamentdə boşalan deputat yerlərinin sayı 10-a çatıb.

■ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Gürcüstan kitik həftəyə girdi -

Azərbaycan bölgənin "sabitlik adası"dır

Politoloq: "Baş verənlər artıq Cənubi Qafqaz uğrunda böyük güclərin maraq müharibəsinin açıq-aydın müstəviyə keçdiyini göstərir"

Mayın 13-də Gürcüstan parlamentində "Xarici agentlər haqqında" qanun layihəsinin üçüncü, sonuncu oxunuşu gözlənilir. Bu ərəfədə isə paytaxt Tiflisdə yeni sənədə etirazlar daha geniş vüsət almaqdadır.

Eyni zamanda hökumət Qərbin təzyiqləri artır. Gürcüstan hökuməti sanksiyalarla da hədələnilir. Onların arasında Avropa İttifaqına (AI) namizədlik statusunun və vizasız rejiminin ləğvi də var.

Maraqlıdır ki, yeni qanun Qərbdə ilk növbədə "demokratiyaya zərbə" kimi qiymətləndirilir.

"Gürcüstanın demokratik prinsiplərdən geri çəkilməsi Birləşmiş Ştatları dərinə narahət edir".

Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, bu barədə ABŞ prezidentinin milli təhlükəsizlik müşaviri Ceyk Sallivan özünün X mikrobloqunda yazıb.

Sallivanın sözlərinə görə, Gürcüstan "Kreml tipli" "Xarici agentlər haqqında" qanun layihəsini dəstəkləmək və ya dəstəkləməmək arasında seçim etməlidir: "Gürcüstan parlamentariləri kritik seçim qarşısındadır - gürcü xalqının Avroatlantik istəklərini dəstəkləmək və ya demokratik dəyərlərə zidd olan Kreml tipli "Xarici agentlər haqqında" qanun qəbul etmək. Biz gürcü xalqını dəstəkləyirik".

Mayın 13-15-də isə Av-

ropa İttifaqından nümayəndə heyəti yaranmış vəziyyətlə bağlı Gürcüstana səfər edəcək. Lakin baş nazir İrakli Kobaxidze qonaqları qəbul etməyəcəyini bildirib. Bunu da onunla əlaqələndirib ki, hazırda belə səfərə ehtiyac yoxdur.

"Radikal müxalifət tərəfindən təşkil edilən və xaricdən maliyyələşən aqressiv gənclərdən ibarət qrupların sabah və birisi gün (mayın 13 və 14-də - red.) Gürcüstan parlamentinə və polisə qarşı zorakılıq aksiyaları keçirməyi planlaşdırdığı barədə dəqiq məlumatımız var".

Bunu da Kobaxidze deyib.

Hər şeydən göründüyü kimi, qonşu ölkə həlledici həftəyə daxil olub. Bəs hökumət Qərbin (ABŞ və AI-nin) təzyiqlərinə tab gətirəcəkmi? Azərbaycan üçün baş verənlərin "yan təsirləri" nə ola bilər? Qonşu Ermənistanda da vəziyyətin qəliz olması fonunda ölkəmiz indi "sabitlik adası" kimi görünür.

Bəs qonşu ölkələrdə baş verənlərin Azərbaycana hansısa təsirləri, perspektivdə təhlükəsi varmı?

Politoloq Anar Əliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Gürcüstan parlamenti "Xarici təsirin şəffaflığı haqqında" qanun layihəsinin üçüncü oxunuşunu mayın 14-də həyata keçirəcək və çox böyük ehtimalla qəbul edəcək. Bu qanunun yenidən hakim partiya tərəfindən parlamente qəbul üçün irəli

sürülməsi Gürcüstanda çox ciddi narazılıqlara səbəb olub: "Qərb dairələri ölkə daxilində maraq qrupları vasitəsilə özlərinin regional təsir imkanlarını genişləndirməyə çalışırlar. Həmin qüvvələr bu qanunu Gürcüstana təsir imkanlarının zəiflədilməsinə xidmət eləyən, onların maraqlarına vurulan zərbə kimi qiymətləndirirlər. Təəssüf ki, bu qanunun qəbulunu Rusiyanın təsiri altında Rusiyaya meyillilik kimi təbliğ etməyə çalışırlar. Əslində Gürcüstanın mövcud hakimiyyəti bununla Qərb qüvvələrinin əlində çox ciddi silaha çevrilmiş QHT-lər, vətəndaş cəmiyyəti institutları vasitəsilə ölkədaxili siyasətə, ölkədaxili proseslərə müdaxilə imkanlarını sıfırlamaq, kənar güclərin ölkə daxilindəki hadisələrdə iştirakını zəiflətməyə çalışır. Kifayət qədər də normal bir gedişdir. Eyni xarakterli qanun dünyanın bir çox ölkələrində, eləcə də Qərb ölkələrində, ABŞ-da çoxdan qəbul edilib və həyata keçirilir. Eyni zamanda, məsələn, Fransa parlamentinin aşağı palatasında "Xarici təsirlər haqqında" qanun qəbul olunub və yuxarı palatada da yaxınlarda qəbul olunacağı gözlənilir. Belə bir halda özlərinin qəbul etdiyi və özlərinin daxili siyasətinə kənar müdaxilələrə imkan vermədikləri halda, başqa bir dövlətə bu istiqamətdə qanun qəbul etməsini demokratiyaya, Avropa dəyərlərinə zərbə kimi qiymətləndirmələri təbii ki, siyasi riyakarlıq

və ikili standartın nümunəsidir. Bu mənada hesab edərim ki, Gürcüstanın hazırkı hakimiyyəti Azərbaycandan nümunə götürərək müstəqil siyasət yeritməyin müsbət tərəflərini görür və bu istiqamətdə fəaliyyəti davam elətdirmək niyyətindədir. Təəssüf ki, vəziyyətdən istifadə edərək Gürcüstanda prosesləri qarışdırmaq, xalq narazılığı formalaşdırmaq və bununla da hakimiyyəti geri addım atmağa məcbur etməyə çalışırlar. Hətta o dərəcədə ki, ABŞ-ın xarici maliyyə qurumları, xüsusilə NED beynəlxalq hüququn dövlətlərin daxili işlərinə qarışma prinsiplərini kobud şəkildə pozaraq Gürcüstan vətəndaşlarını kütləvi itaətsizliyə, mövcud hökumətə

Rusiya hərbiçiləri Ermənistanın Azərbaycanla sərhədindəki dayaq məntəqələrini tərk edir

Rusiya hərbiçilərinin Ermənistanın Azərbaycanla sərhəd bölgələrindən çıxarılması prosesi davam edir.

APA-nın erməni teleqram kanallarına istinadən verdiyi xəbərə görə, dünəndən etibarən Rusiya sərhədçiləri Ermənistanın Azərbaycanla sərhədində yerləşən Syunik, Vayots Dzor, Geqarqunik, Ararat və Tavuş vilayətlərindəki dayaq məntəqələrini tərk etməyə başlayıblar.

Qeyd edək ki, ötən gün Rusiya sərhədçiləri 2020-ci ilin dekabrında Gorus və Qafanın Çakaten kəndi arasında sərhəddə qurulan postlardan çıxmağa başlayıb.

Xatırladaq ki, mayın 9-da Moskvada Rusiya prezidenti Vladimir Putin və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında keçirilən görüşdə bununla bağlı razılıq əldə edilib. Razılaşmaya əsasən, Rusiya hərbiçiləri 44 günlük müharibədən sonra şifahi razılaşma əsasında yerləşdikləri məntəqələri tərk etməlidirlər.

rını qoruyub saxlamaq imkanlarına əks İrəvanın son davranışları Ermənistan daxilində də müəyyən narazılıqların yaranmasına start verilməsi ilə nəticələnib. Burada da hədəf Ermənistan hakimiyyətini təzyiq altına salmaqla Azərbaycanla sürətli münasibətlərin bərpə olunması prosesinin qarşısını almaq, münaqişə vəziyyətini qoruyub saxlamaqdır. Təbii ki, hədəf bölgəmizdir, hədəf Azərbaycanın yaratdığı yeni realitələri dəyişdirməyi, tamamilə fərqli realitələri formalaşdırmaqdır. Hədəf Cənubi Qafqazın yenidən münaqişə bölgəsinə çevrilməsi və nəticə etibarilə əsas rəqibin - Rusiyanın təsir imkanlarını zəiflətməklə bölgənin tam şəkildə Qərbin təsiri altında, Qərbin maraqlarına xidmət eləyəcək bir bölgəyə çevrilməsidir".

A.Əliyevin sözlərinə görə, bu hədəflərin qarşısında başlıca maneə Azərbaycan dövlətidir. Amma Azərbaycan dövlətinin vaxtında uzaqgörənliklə qəbul etdiyi qərarlar ölkə daxilində çaxnaşmalar yaratmaq, vətəndaş cəmiyyəti institutları adı altında formalaşdırdıqları maliyyə maraq qruplarını aranı qarışdırmaq imkanlarını demək olar ki, sıfırlayıb: "Maraq qruplarının maliyyələşdirilməsi son vaxtlara qədər Gürcüstan daxilindəki QHT-lər vasitəsilə həyata keçirilirdi. Buna da qarşı Azərbaycanın müvafiq dövlət qurumları həmişə sərt davranış nümayiş etdirib. Milli maraqlarımıza

zidd fəaliyyətlərin və bu cür fəaliyyətlərin maliyyələşdirilməsinin qarşısının alınmasına çalışılıb. Ötən ilin sonlarından başlayaraq həyata keçirilən bir sıra həbslər, QHT-lər və "azad mətbuat" adı altında fəaliyyət göstərən media qurumlarının fəaliyyətinin dayandırılması, onların yoxlamalara cəlb olunması da Qərbin Azərbaycan sərhədləri daxilindəki proseslərə müdaxilə imkanlarına çox ciddi zərbələr vurub. Ona görə hesab edərim ki, oxşar addımların Gürcüstan hakimiyyəti tərəfindən də atılması Qərbin bölgəyə təsir imkanlarını ciddi sual altına qoyduğu üçün öz maraqlarını müdafiə etmək baxımından özünü qoruma instinktinin də müşahidə edildiyini söyləyə bilərik".

Ekspert vurğuladı ki, nəticənin necə olacağı Gürcüstan hakimiyyətinin iradəsindən asılı olacaq. İndiki halda hakim partiya, onun fəxri sədri proseslərə kənar güclərin təzyiqlərinə nə qədər tab gətirə biləcək nəticə bundan asılı ola bilər: "Gürcüstanın bu qanunu qəbul edib reallaşdırması imkanları mövcuddur. Bu imkanlar çoxdur. Nəzərə də almaq lazımdır ki, bu qanunda Gürcüstanın maraqlarına zərbə vuracaq heç bir maddə öz əksini tapmır. Mən həmin qanun layihəsini oxudum və bu nəticəyə gəldim. Prosesin yekun nəticələri yəqin ki, qısa müddət ərzində özünü göstərəcək".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda minimum əmək haqqının artırılması ilə bağlı təkliflər hazırlanır. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu, “Biznes mühiti və bəynəlxalq reytinglər üzrə Komissiyanın “Əmək bazarı” işçi qrupunun 2024-cü il üzrə Fəaliyyət Planı”nda öz əksini tapıb. Sənəddə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə bu il noyabrın 1-dək minimum əmək haqqının artırılması ilə bağlı təklifləri hazırlayaraq aidiyyəti üzrə təqdim etməsi tapşırılıb.

Qeyd etmək yerinə düşər ki, neçə vaxtdır ki, minimum əmək haqqının artırılması ilə bağlı çağırışlar edilir. Yada salaq ki, 2023-cü il yanvarın 1-dən minimum aylıq əmək haqqının məbləği 345 manat müəyyən edilmişdi. Bəzi ekspertlər hesab edir ki, minimum əmək haqqının artmasına görə şirkətin xərci artırsa, sahibkarlar da ya məhsulun qiymətini artırmalı, ya da ixtisarlara məcbur olacaqlar. Bu isə məhsulun aşağı düşməsi və inflyasiyaya zəmin yaradır.

Minimum əmək haqqı bu il artırılabilir və məbləğ nə qədər olacaq? Bu, gəlirlərə və xərcərə necə təsir edəcək?

İqtisadçı Xəlid Kərimli mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini bildirib: “Mən güman etmərəm ki, minimum əmək haqqını bu il artırırlar. Ehtimal, 2025-ci il yanvarın 1-dən artırılacaq. Çünki burada təklifdən söhbət gedir, qərardan söhbət getmir. Güman edirəm ki, bu il təklif olacaq, qüvvəyə minmə tarixi 2025-ci ildən olacaq. Çünki adətən yaşayış minimumu, minimum əmək haqqı kimi məsələlər dövlət büdcəsi haqqında qanunla bir yerdə imzalanır. Son illərin təcrübəsi bunu deməyə imkan verir. Düzdür, qanunda deyilmir ki, yalnız ilin sonunda olmalıdır. Amma təcrübədə belə olub. Həm də büdcəni planlaşdıranda nə-

Bu il minimum əmək haqqı artırılabilir - bəs inflyasiya, ixtisarlarmı?

Ekspertlər hesab edir ki, mütləq maaşlar artırılmalıdır, qiymət artımı gözlənilmir

Həm dünyadakı qiymət artımı stabilləşir, həm də növbəti illərdə manatın da stabilliyi çərçivəsində Mərkəzi Bankın hədəf intervalına düşəcəyi gözlənilir. Hətta Mərkəzi Bank bu il üçün inflyasiyanı 5.5 faiz planlaşdırırdı, indi 3.5 faiz olacağını gözləyir. Yeni inflyasiya prosesləri kifayət qədər yumşalıb. Digər başqa məqamlar da var. Hökumətin, Mərkəzi Bankın əlində rıçaqları var ki, maaş kütləsi artanda digər kredit verməni aşağı salsın və inflyasiyanı nəzarətdə saxlasın. Yeni maaşlar artırılmalıdır, bunun alternativisi yoxdur”.

İqtisadçı ekspert Eldəniz Əmirov da mövzu ilə bağlı öz sosial media hesabında fikirlərini bildirib. O qeyd edib ki, COP29 başlayan müddətə qədər minimum əmək haqqının artırılması gözlənilir: “Artımın miqdarı və zamanı isə noyabrın 1-dək hazırlanan təkliflərdən asılı olacaq. Ehtimal etdiyim artım miqdarına və tarixinə gəldikdə isə düşünürəm ki, bu, əsasən inflyasiya göstəricisindən asılı olacaq. İlk proqnozlarda 2024-cü ildə illik inflyasiyanı İqtisadiyyat Nazirliyi 5,3%, BMT 5,9% proqnozlaşdırırsa da, Mərkəzi Bankı 2024-cü ilə inflyasiya proqnozunu aprel ayında azaldaraq 2024-cü il

üçün 3,5% olaraq açıqlayıb. Deməli, hazırda 345 manat olan minimum əmək haqqının minimum 5% artımla yenilənməsi olacaq ki, 362-363 manat deməkdir. Lakin nəzərə alsaq ki, 345 manatlıq məbləğ 2023-cü ilin 1 yanvarından müəyyən edilib, deməli, əhalinin alıcılıq qabiliyyətinə təsir edən 2023-cü ildə inflyasiya göstəricilərinin də nəzərə alınması daha doğru olardı. 2023-cü ildə 8.8 % inflyasiya qeydə alınıb.

Odur ki, inflyasiyanın 2 il ərzində təsir etdiyi alıcılıq qabiliyyətinin qorunması üçün bu artımın 13-14% ətrafında müəyyənləşməsi daha realdır. Bu isə minimum əmək haqqının növbəti dəfə 390-400 manata qədər artırılma ehtimalının olduğunu göstərir. Beləliklə, subyektiv olaraq gözləntim 370-400 manat intervalının yuxarı sərhədləridir. Bunun tətbiq edilmə vaxtına gəldikdə isə 2025-ci ilin ilk aylarından olacağını ehtimal etmək olar. Ona görə ki, təkliflərin hazırlanması təqdim edilmə tarixi bu ilin 11-ci ayına müəyyən edilib. Odur ki, qərarın qəbul edilməsi və fərmanın icrası üçün də lazım olan zamanı əlavə etsək, 2025-ci ildən yeni minimum əmək haqqı səviyyəsinin müəyyən ediləcəyini gözləyə bilərik”.

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
“Yeni Müsavat”

zərə alırlar ki, nə qədər artacaq - azalacaq. Ölkə Prezidenti inauqurasiya mərasimində hətta bu məsələyə yer verdi. Dedi ki, hökumət minimum əmək haqqının indiki səviyyəsindən razı deyil. Doğrudan da qonşu ölkələrlə müqayisə etdikdə də aşağı olduğunu görürük. Türkiyədən üç dəfəyə qədər azdır. Yeni minimum əmək haqqı gələn ildən qalxacaq. O ki qaldı nə qədər artacağına, ötən il ölkədə 8.8 faiz inflyasiya oldu, bu il başlayandan bir faiz inflyasiya var. Güman edirəm ki, ən azı 10 faizlik artım ola bilər. Bu qərarı əsaslandırmaq lazımdır, çünki təkcə dövlətin

büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda əmək haqqı artırılır. Bu artım məcburi şəkildə özəl sektora, bütün iqtisadiyyata şamil edilir. Yeni sadəcə minimum əmək haqqını artırmaqla deyil, artırılacaq, sahibkarlar işçilərinə maaş verə bilməyəcək, işdən çıxaracaq və sairə.

Əlbəttə, maaşların artması inflyasiyaya təsir edəcək amillərdən biridir. Maaşların artırılması pul kütləsini artırır, bu da inflyasiyanı tətikləyən amildir. Amma ümumi şəkildə ölkədə inflyasiyanın səviyyəsi aşağı düşüb. Kifayət qədər aşağı inflyasiya müşahidə edilir. Bu gün Statistika Komitəsi açıqladı, 2024-cü ilin ap-

rel ayında istehlak qiymətləri indeksi 2023-cü ilin aprel ayına nisbətən 0.0 faiz təşkil edib. Bu da 2014-cü ilin dekabrından bu tərəfə qeydə alınmış ən aşağı illik inflyasiyadır. O cümlədən qida məhsulları, içkilər və tütün məmulatları üzrə 98.2 faiz, qeyri-qida məhsulları üzrə 0.9 faiz, əhaliyə göstərilmiş ödənişli xidmətlər üzrə 2.0 faiz təşkil edib. 2024-cü ilin aprel ayında istehlak qiymətləri indeksi əvvəlki aya nisbətən 0.1% faiz azalıb. İllik inflyasiya isə yanvar-aprel aylarında 0.7 faiz təşkil edib. Ona görə güman etmərəm ki, əməkhaqlarında artım inflyasiyanı çox sürətli şəkildə artırır.

Qarabağ Universitetinin qəbul planı təsdiqlənib

Xankəndidə yerləşən Qarabağ Universitetinin qəbul planı təsdiqlənib.

APA xəbər verir ki, bunu jurnalistlərə açıqlamasında elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev deyib.

O bildirib ki, Qarabağ Universitetində 1200 tələbə təhsil alacaq: “Bu həftə artıq seçilmiş 3 proqram rəhbəri ictimaiyyətə təqdim olunacaq. Universitetdə təhsil ödənişsiz olacaq və tələbələr yataqxana ilə təmin olunacaqlar”.

KOB-ların vahid reyestri haqqında Əsasnamə təsdiq edilib

“Mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin vahid reyestri haqqında Əsasnamə” təsdiq edilib.

APA xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev bununla bağlı fərman imzalayıb.

Fərmana əsasən, Azərbaycan Respublikasının Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi “Mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin vahid reyestrinin (bundan sonra - Reyestr) fəaliyyətinin təşkili, saxlanması və ondan səmərəli istifadənin təmin edilməsi üçün zəruri tədbirlər görməlidir.

Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 3 iyun tarixli 718 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Hökumət buldu” (G-cloud) Konsepsiyası”na uyğun olaraq, Reyestrin “Hökumət buldu”nda yerləşdirilməsi; “Dövlət informasiya ehtiyatları və sistemlərinin formalaşdırılması, apanılması, integrasiyası və arxivləşdirilməsi Qaydaları”nın təsdiq edilməsi və elektron höku-

mətlə bağlı bəzi tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 12 sentyabr tarixli 263 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq, Reyestrin aidiyyəti dövlət informasiya ehtiyatları və sistemləri ilə əlaqələndirilməsini Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi vasitəsilə təmin etməlidir.

Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti reyestri mühafizə olunan telekommunikasiya kanalları ilə tə-

min etsin və təhlükəsizlik məsələləri üzrə onun monitorinqini həyata keçirməli, Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi ilə birlikdə Reyestrin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədilə digər tədbirlər görməlidir.

Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan Avropaya yaşıl enerji ixracı sahəsində əməkdaşlıqla bağlı real addımlar atmağa başlayıb. Mayın 1-də üç ölkənin iqtisadiyyat və energetika nazirləri üç ölkənin enerji sistemlərinin inteqrasiyasına dair əməkdaşlıq memorandumu imzalayıblar.

Bakı, Astana və Daşkənd həmçinin yaşıl enerjinin istehsalı və onun Avropaya ixracı üzrə birgə məqsədlər müəyyən edib. Qazaxıstan Energetika Nazirliyinin mətbuat xidmətinin məlumatına görə, memorandum iştirakçıların Xəzər dənizinin dibi boyunca və digər ölkələrin ərazisində yüksək gərginlikli kabel çəkməklə texniki və iqtisadi baxımdan ən optimal yaşıl enerji ticarətinin həyata keçirilməsi ilə Azərbaycan və Qazaxıstan və Özbəkistandan enerji sistemlərinin birləşdirilməsi imkanlarını araşdırmaq niyyətində olduğunu nəzərdə tutur.

Qazaxıstanın energetika naziri Almasadam Satkaliyev qeyd edib ki, əvvəllər Xəzərin dibi ilə dərindən kabelin çəkilməsi üçün texniki şərt layihəsi hazırlanıb: "Yuxarıda göstərilənlərə əsasən, texniki tapşırıq bir hissəsi olaraq yaşıl enerjinin satışı üçün beynəlxalq ötürmə dəhlizlərinin (maliyyələşdirmə, gəlir axını və mülkiyyət) inkişafı üçün təklif olunan biznes modeli hazırlanacaq. Üç ölkənin energetika nazirlikləri arasında Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistanın enerji sistemləri arasında qarşılıqlı əlaqə üzrə əməkdaşlıq memorandumunun layihəsi hazırlanıb".

Mayın 10-da isə məlum olub ki, artıq Qazaxıstan, Azərbaycan və Özbəkistan Avropa İttifaqı ölkələrinə yaşıl enerji satmaq üçün enerji sistemlərinin inteqrasiyası və Xəzər dənizinin dibi ilə yüksək gərginlikli kabelin çəkilməsi layihəsinin texniki-iqtisadi əsaslandırmasını (TES) hazırlamağa başlayıblar. Almasadam Satkaliyev bildirib ki, "təmiz elektrik enerjisi almaqda maraqlı olan Aİ ölkələri ilə ilkin işlər aparılıb". Onun sözlərinə görə, elektrik enerjisinin ixracı üçün Xəzəryanı və Aral zonalarının külək potensialından istifadə edilməsi planlaşdırılır: "Biz indi layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırmasını hazırlamağa başlamışıq, ona uyğun olaraq tikinti müddəti müəyyən ediləcək. Texniki-iqtisadi əsaslandırma üzrə ilkin nəticələri ilin sonuna qədər əldə etmək planlaşdırılır".

Qeyd edək ki, 2022-ci ilin dekabrında Buxarestdə "Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan hökumətləri arasında yaşıl enerjinin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş" imzalanıb. Avropa Komissi-

Bakı regional enerji tranziti mərkəzinə çevrilir - təhlil

Mərkəzi Asiyadan Avropaya enerji xətti: Xəzərin dibi ilə yüksək gərginlikli kabelin çəkilməsi layihəsinin texniki-iqtisadi əsaslandırması hazırlanır

yası sazişdə nəzərdə tutulan Qara dənizin dibi ilə 1195 kilometrlik kabelin çəkilişi üçün 2,3 milyard avro vəsait ayrılıb. Azərbaycandan Avropaya elektrik enerjisi ötürəcək sualtı kabel xəttinin çəkilməsi layihəsinin texniki-iqtisadi əsaslandırmasını İtaliya şirkəti hazırlayır. Bu iş Dünya Bankının ayırdığı 2,5 milyon avro hesabına həyata keçirilir. 2023-cü ilin iyulunda Sazişin iştirakçısı olan dörd ölkə arasında birgə müəssisənin yaradılmasına dair Anlaşma Memorandumu imzalanıb.

İlkin olaraq Qara dənizin dibi ilə Avropaya 1 Mvt gücündə kabelin çəkilməsi planlaşdırılırsa da, Azərbaycanın təklifi ilə güc 4 Mvt-a çatdırılıb.

Layihənin icrası istiqamətində ilk addımlar atılan vaxtdan məlum oldu ki, Qazaxıstan və Özbəkistan da onda iştiraka maraq göstərir. Beləliklə, Xəzərin o tayından enerjinin bu taya ötürülməsi məsələsi ötən il gündəmə gətirilib, onun icrası istiqamətində ardıcıl addımlar atılmağa başlayıb. 2023-cü ilin noyabrında Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan texniki əsaslandırma hazırlamaq və gələcəkdə Avropaya yaşıl enerji ixrac etmək üçün birgə müəssisə yaratmaq barədə razılığa gəliblər. Bu barədə razılıq üç ölkənin energetika və iqtisadiyyat nazirlərinin Bakıda keçirilən görüşündə əldə olunub. Görüşün yekun bəyannaməsində "ölkələrin bərpa olunan enerji sahəsində potensialı və alternativ mənbələrdən Avropaya

elektrik enerjisi ixracı layihəsinə qoşulmağa hazır olduqları" qeyd edilib. Nazirlər enerji mübadiləsi, yaşıl hidrogen və yaşıl ammonyak ixracının inkişafı, eləcə də müvafiq infrastruktur sahəsində əməkdaşlıq üçün texniki tapşırıqların hazırlanması üçün işçi qrupun yaradılması barədə razılığa gəliblər. Üç ölkənin nümayəndələri həmçinin layihənin həyata keçirilməsi üçün birgə müəssisənin yaradılması perspektivini araşdırmaq qərarı qəbul ediblər.

Qeyd edək ki, 1 yanvar 2023-cü il tarixinə Qazaxıstanda elektrik enerjisi istehsalı 204 elektrik stansiyası (74 ənənəvi, 130 bərpa olunan enerji) tərəfindən həyata keçirilir. Qazaxıstanda elektrik stansiyalarının ümumi quraşdırılmış gücü 24523,7 Mvt, mövcud gücü 19024,3 Mvt təşkil edir. Eyni zamanda bərpa olunan enerji mənbələrinin ümumi quraşdırılmış gücü 2388 Mvt, o cümlədən külək elektrik stansiyaları - 957 Mvt, günəş elektrik stansiyaları - 1149 Mvt, su elektrik stansiyası (bundan sonra - SES) - 280 Mvt, bioqaz elektrik stansiyaları - 2 Mvt-dir.

Qazaxıstanda elektrik enerjisinin 70 faizdən çoxu kömürdən, 15 faizi su ehtiyatlarından, 10 faizi qazdan, 5 faizə yaxını isə neft məhsullarından əldə olunur.

Qazaxıstan bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişafı üzrə hüquqi bazanın yaradılması sahəsində MDB ölkələri arasında aparıcı yerlərdən birini tutur. Ölkə 2030-cu ilə qədər bərpa olu-

nan enerji mənbələrinin payını 15 faizə çatdırmağı hədəfləyir. Bu hədəfə 1 QVt gücündə bir neçə iri layihə ilə nail olmaq planlaşdırılır.

Avropa şirkətləri Qazaxıstan hökuməti ilə ölkənin qərbində 40 QVt-a yaxın külək və günəş enerjisi gücünü yaradılacaq nəhəng layihənin həyata keçirilməsi üçün saziş imzalayıblar. Bu, Qazaxıstanın indiki bütün elektrik enerjisi sənayesindən üç dəfə çoxdur.

Özbəkistana gəlincə, son 4 ildə bu ölkə 10,1 milyard dollar dəyərində 25 müasir elektrik stansiyasının tikintisinə dair müqavilələr bağlayıb və onlar 2026-cı ilin sonundakı istifadəyə veriləcək. Ümumi gücü 11,9 min Mvt olan 25 elektrik stansiyasından doqquzu istilik, doqquzu günəş, yeddisi isə külək enerjisi ilə işləyəcək. Onların istismara verilməsi Özbəkistanın enerji sisteminin mövcud gücünün 60 faiz artmasına səbəb olacaq. Buraya 4,3 min Mvt gücündə yaşıl elektrik stansiyalarının işə salınması da daxildir. İri günəş və külək elektrik stansiyaları 2,1 min Mvt təşkil edəcək. Günəş panellərinin quraşdırılacağı evlər, müəssisələr və sosial obyektlər üçün - 1,2 min Mvt.

Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şabanın fikrincə, Transxəzər enerji xəttinin çəkilməsi layihəsi indiyədək Xəzərin o tayından bu tayına çəkilməsi planlaşdırılan bütün infrastruktur obyektlərinin hamısından daha realdır: "Əvvəla, Xəzərin dibi ilə kabel xəttinin çəkilməsi sahəsində Azərbaycanın

təcrübəsi çoxdan var. 20-ci əsrin əvvəllərində Türkmənistanın Krasnovodsk - indiki Türkmənbaşı limanından Bakıya sualtı teleqraf xətti çəkilib. Bu xətt uzunluğuna görə dünyada sualtı çəkilən ən uzun xətt olub. Sonradan bu xətt yenilənib, indi də fəaliyyət göstərir. Yeni Xəzərin dibi ilə kabel çəkilməsi yeni bir iş deyil, ekoloji baxımdan heç bir təhlükə törətməyən prosesdir. Aktaudan Bakıya sualtı yüksək gərginlikli elektrik kabelinin çəkilməsi üçün əlavə mühəndis-geoloji tədqiqatlara ehtiyac duyulmayacaq. Çünki son illərdə

malara sualtı kabellərlə çatdırılır: "Yeni bizim bu sahədə təcrübəmiz var. Lakin min meqavattlarla enerjini ötürəcək kabelin çəkilməsi üçün daha böyük və müasir texnologiyalara ehtiyac olacaq və yaqın ki, xarici şirkətlər də layihədə iştirak edəçək. Bu layihə bizim üçün çox səmərəli ola bilər. Azərbaycan Avropaya ixracı təmin etmək üçün böyük yaşıl enerji layihələrinin icrasına başlayır. Əgər Xəzərin o tayının enerjisini də bura əlavə etmək mümkün olarsa, bu, lap yaxşı olar. Yeni Azərbaycan bundan udumaz".

İ.Şaban bildirir ki, günəş panelləri və külək qurğuları nəhəng əraziləri tutur və regionda bərpa olunan enerji resursları tükenməzdir: öz coğrafi mövqeyinə görə Özbəkistan, Qazaxıstan və Azərbaycan günəş və külək enerjisi üçün böyük potensiala malikdir: "Külək və günəş elektrik stansiyası qurmaq üçün böyük ərazilər lazımdır. Məsələn, Azərbaycanda Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyası 230 Mvt elektrik enerjisi istehsal etmək üçün 500 hektar ərazini tutur. Bu, çoxlu əraziniz olduqda, tamamilə gəlirlidir bir layihədir. Məsələn, Qazaxıstanda hökumətin heç bir şəkildə istifadə etmədiyi nəhəng yarımsəhra ərazisi bu iş üçün ən ideal yerdir. Özbəkistan ərazilərinin 80 faizi də səhra və yarımsəhralardır. Buna görə də orada imkanlar nəhəngdir, çünki bu ölkələrdə də çoxlu günəş və külək var. Burada biz Xəzər dənizinin nəhəng külək enerjisi potensialını da nəzərə almalıyıq".

Bütün bunları nəzərə alan ekspert hesab edir ki, Transxəzər enerji xəttinin çəkilməsi, Mərkəzi Asiya üçün yaşıl enerjisinin Azərbaycan üzərindən Avropaya ötürülməsi kifayət qədər gəlirlidir layihə olacaq.

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

Azərbaycanla Qazaxıstan arasında dənizçilərin diplomları qarşılıqlı tanınacaq

Azərbaycanla Qazaxıstan arasında dənizçilərin diplomları qarşılıqlı tanınacaq.

APA-nın xəbərinə görə, bu, Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərə əlaqələr komitəsinin mayın 13-də keçiriləcək onlayn iclasının gündəliyinə daxil edilən "Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə Qazaxıstan Respublikasının Nəqliyyat Nazirliyi arasında dəniz gəmilərinin heyət üzvlərinin ixtisas diplomlarının qarşılıqlı tanınması haqqında Saziş" in təsdiq edilməsi barədə" qanun layihəsində əksini tapıb.

Etimadsızlıq telefonu

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Talassemiyalı uşaqları xaricə aparıb müalicə edəcəkləri adıyla valideynləri aldadıblar. Dələduzların ələ keçirdiyi pulun miqdarı 1 milyon manata yaxındır.

Azərbaycanda rəsmi statistikaya inansaq, 3 min talassemiya xəstəsi var. Bu, neft və qaz milyardları olan ölkə üçün nə boyda rəqəmdir ki, həmin adamların müalicəsini dövlət öz üzərinə götürmür və vətəndaşlar itin-qurdun yalan vədlərinə aldanıb pullarını itirirlər?

Eyni zamanda ortada bir etibarsızlıq, etimadsızlıq mühiti də formalaşıb. Gəlin etiraf edək ki, həmin 1 milyonu zəhmətkeşlərimiz, o uşaqların valideynləri dövlətə etibar etməzdilər. Yerli həkimlərə bəlkə qıyıb verməzdilər. Ancaq xaricdəkilərə verirlər. Nəyə görə belədir? Təklif edərim səhiyyəyə baxanlar, o cümlədən dövlətin propoqandası ilə məşğulət eləyib qalan pulları qatlayan yoldaşlar bu məsələ üzərində düşünsünlər. Çünki etimadsızlıq global səviyyədədir artıq. Müəllimə, məktəbə rəsmi pul vermirik, ancaq repetitoru yedizdiririk. İşimiz dolaşığa düşəndə hüquq-mühafizə orqanlarından qabaq hansısa dolay vasitəçilər axtarıq. Nə hakimə etibar qalıb, nə vəkile. Sözləşib, bugünlərdə bir vəkilin məhkəməsi gedir. Başçılıq elədiyi vəkil bürosunun pullarını əkişdirməkdə suçlanır. Uzun müddət özünü xəstəliyə vurmuşdu, lakin məhkəməni inandırma bilmədi, sürüyüb prosesə gətiriblər, indi isə deyir ki, güllələnmə cəzası verin, bu absurd proses bitsin.

Guya bizim humanist dövlətdə yaşadığımızı, ölüm cəzasını çoxdan ləğv etdiyimizi bilmir. Əsas diqqətçəkən detal isə budur ki, bu vəkil vaxtilə mətbuata, jurnalistlərə divan tutmaq istəyən bir nəfərin vəkili olmasıyla tanınardı. Həmin adam, açıq yazsaq, "krişə" ölüb, indi yiyəsiz qalıb. Düzgün çalışsa, sifariş yerinə yetirməsə, mətbuatın dostu olsa, bu günə düşərdimi?

Açıq, çox da əmin deyiləm. Ola bilsin yenə tutulardı. Bizdə adamın düz və ya səhv olması, günahsız və ya günahkar olması hələ heç nəyi həll eləmir.

Bayaq etimadsızlıqdan yazdım... Son illərdə qərribə trend müşahidə etməkdəyik: vaxtaşırı hüquq-mühafizə orqanları xalqa müraciət yayır, zəhmətkeşlərimizi dələduzların toruna düşməməyə çağırır. Son belə müraciət internet fındıqlarıyla bağlı idi. Deyir, dövlət idarələrinin, bankların, şirkətlərin adlarının oxşarını yaradıb sizi aldatmaq, bank hesablarınızı ələ keçirmək istəyənlər vardır. Ehtiyatlı olun, hər yoldan ötənin zənginə inanmayın və sairə.

Çox gözəl, çox pakizə. Ancaq xalq kimə inanacağını necə müəyyən eləsin, axı onu hamı aldadır? Dələduzlar bəyem təkə xaricdən zəng vururlar? Kimdən soruşsan, daxildəki yüz dələduzun nömrəsini verər. Hamısı da rəsmi kabinetlərdə oturur.

Bu yaxında mən təsadüfən qanunvericilərimizin siyahısı olan saytı açmışdım. Orada elə qərribə adlar gördüm ki, gətirib Qurana and içə, deputat olduğuna heç spiker də inanmaz. Ancaq hansısa seçki dairəsini, hansısa 30-40 min seçicini ləzzətlə "təmsil edirlər", dünya veclərinə deyil.

O cümlədən təzə seçki elan olunmaq üzrədir, lakin heç kimin yadına düşmür ki, 2020-ci ildə ləğv edilən, ondan sonra da deputatı ölənlərdə niyə seçki olmadı? Həmin dairələrin üst-üstə 300-400 minə yaxın seçicisi deputata layiq deyilmiş?

Hərçənd haradasa karma deyilən bir şey də var. Çox buna inanmasam da, bəzən təəccüblənirəm. Təzəlikcə yenə bir kriminal hadisə haqda oxudum. Yolda avtomobillər bir-birinə yol verməyib, bu cür boş, mənasız məsələ üstündə qətl olub. Sürücünün biri o birisinə neçəsə bıçaq soxub. Və öldürülən adam sürücülük hüquqları işinə baxan adamın yaxın qahımlarından biriymiş. Sən zirramanın birinə vəsiqəni satırsan, o da vaxt gələndə sənə yaxını öldürür.

Türkiyənin Bakıdakı səfirliyi ilə yanaşı, Gəncə və Naxçıvanda konsulluğu fəaliyyət göstərir. Belə məlumatlar var ki, növbəti konsulluq Xankəndidə açıla bilər.

Bununla bağlı "Yeni Müsavat"a gələn xəbərlərə görə, qardaş ölkənin Xankəndidə konsulluğunun fəaliyyətə başlaması nəzərdə tutulur. Qarabağın yuxarı bölgəsində "boz zona" təmizləndikdən sonra bütün ərazilərdə sülhə tam təmin olunub. Rusiya sülhməramlı kontingenti də bu ayın sonuna qədər tamamilə regionu tərk edəcək. Eyni zamanda Ağdamdakı Türkiyə-Rusiya Monitoring Mərkəzi fəaliyyətini dayandıraraq, Doğrudur, Şuşada olarkən Türkiyənin Azərbaycanadakı səfiri Cahid Bağcı jurnalistlərlə söhbətində rəsmi Ankaranın Şuşada konsulluq açmaq üçün Azərbaycana müraciət etdiyini bildirib. Onun sözlərinə görə, Xankəndidə konsulluq açmaq üçün şəhərin hazır olması lazımdır. "Şuşada konsulluq açmaq üçün müraciət etdik. Bu məsələ ilə bağlı iki dövlət arasında danışıqlar davam edir. Türkiyə bu prosesin dəyərləndirməsi içindədir və yeri gələndə açıqlanacaq", - deyir səfir vurğulayıb.

Lakin redaksiyamızı məlumatlandıran qaynaqlar konsulluğun Xankəndidə açılmasının nəzərdən keçirildiyini qeyd edirlər. Təbii ki, bu da ciddi simvolik mənə daşıyacaq. Çünki 35 il Xankəndi terrorçu və separatçı yuvası olub. Üstəlik, türk səfirin şəhərin hazır olması ilə bağlı söylədiklərinə düzəliş etmək olar - Xankəndidə bütün infrastruktur mövcuddur, inzibati binalar var, o baxımdan Türkiyə konsulluğunun bu şəhərdə açılması na hər hansı əngəl yoxdur. Ümumilikdə isə istər Xankəndidə, istər Şuşada olsun, fərq etmər, əsas olan azad Qarabağda qardaş Türkiyənin konsulluğunun açılmasıdır.

Onu da deyək ki, ötən həftə 32 ildən sonra keçmiş məcburi köçkünlərin bir qrupu Şuşaya döndü. Təbii ki, proses bundan sonra daha intensiv şəkildə alacaq və tək-cə Şuşaya deyil, digər şəhər və kəndlərimizdə də öz qanunlarını geri dönəcək. Sözsüz ki, Böyük Qayıdış sürətləndikcə Şuşa daxil, Qarabağda məskunlaşma daha geniş vüsət alacaq. Bu da Şuşada diplomatik nümayəndəliyin qurulmasını xeyli tezləşdirəcək. Bəs Qarabağda qardaş ölkənin konsulluğunun açılması nə demək olacaq, hansı önəm daşıyacaq? Konsulluğun

Xankəndidə də Türkiyə konsulluğu açıla bilər - ilginç gəlişmə

Qarabağda Türkiyə konsulluğunun açılması üçün heç bir siyasi əngəl qalmayıb; Fərəc Quliyev: "Bunun hərbi anlamı qalmayıb, daha çox siyasi-iqtisadi cəhətdən mühümdür"

açılmasına mane olan hansısa siyasi əngəl varmı?

Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri Fərəc Quliyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında Qarabağda Türkiyə konsulluğunun açılması üçün heç bir siyasi əngəl olmadığını qeyd etdi. Onun sözlərinə görə, Azərbaycanın istənilən yerində konsulluq açılmasını təmin edə biləcək: "Sadəcə, əvvəlki qədər əhəmiyyəti qalmayıb. Çünki rus qoşunları regionu tərk edib, gəlmə ermənilər də Qarabağdan gediblər. Ona görə Şuşada, ya Xankəndidə açılması fərq eləməz. Bu gün iki qardaş ölkənin ortaq davranışları, azad edilən ərazilərdə aeroportların qurulması, şəhərlərin yenidən tikilməsində Türkiyəyə böyük yük düşməsi baxımdan konsulluq açılması da əhəmiyyət kəsb edir. Amma bunun hərbi anlamı qalmayıb, daha çox siyasi-iqtisadi cəhətdən mühümdür. Buna qədər Şuşa Bəyannaməsi imzalanıb, o nöqtəyi-nəzərdən də konsulluq açılması önəmlidir. Dünyanın bizim üzərimizdə oyunlar qurmaq istədiyi bir vaxtda bu addımla profilaktik cavab vermiş olacağıq".

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu isə bildirdi ki, bu, rəsmi Ankaranın artıq Qarabağda olması sayılacaq: "Və Türkiyənin Cənubi Qafqazdakı mövqelərini daha da gücləndirəcək. Rusiya və İran Türkiyənin bu addımı

na qısqancılıqla yanaşa bilərlər. Amma realığı qəbul edəcəklər. Onlar da Qafanda konsulluq açırlar. Sadəcə, dövlət Xankəndi və Şuşada konsulluğun açılması üçün ən doğru zamanı gözləyəcək. Azərbaycan və Türkiyə arasında məsləhətləşmələr sürətlənəcək. Rus qoşunlarının çıxmasından dərhal sonra bunun reallaşacağını gözlə-

mirəm. Hər halda, fasilə veriləcək ki, Moskvanın da diqqətini dərhal cəlb etməsin". X.Teyyublu hesab edir ki, konsulluq siyasi anlam daşıyır, lakin Qarabağa köçün daha da sürətlənməsi, aeroportlardan Türkiyəyə uçuşların başlaması fonunda onun açılışının olması yerinə düşər.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Yan Borq

ATƏT sədri bu gün Bakıya gəlir

ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədri, Maltanın xarici işlər və ticarət naziri Yan Borq mayın 14-də Azərbaycana səfər edəcək. APA xəbər verir ki, bu barədə ATƏT-in mətbuat xidməti məlumat yayıb. Bildirilib ki, ATƏT sədri səfəri çərçivəsində bir sıra yüksək səviyyəli görüşlər keçirəcək.

"Səfər zamanı ATƏT-in Azərbaycandakı fəaliyyətinə diqqət yetiriləcək, təşkilatın bütün ATƏT regionunda uzunmüddətli, davamlı sülhün əldə edilməsinə və münaqişələrin həllinə davamlı dəstəyi vurğulanacaq", məlumatda bildirilib.

Qeyd edək ki, bir gün öncə ATƏT sədri Ermənistanda olub.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Yan Borqla görüşüb.

Görüşdə ATƏT-lə əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunub. Tərəflər həmçinin Cənubi Qafqaz regionundakı vəziyyətlə bağlı fikir mübadiləsi aparıblar.

Danışıqlarda Ermənistanla Azərbaycan arasındakı normalaşma prosesi də nəzərdən keçirilib. Yan Borq bildirib ki, rəhbəri olduğu təşkilat üzv ölkələrin yerləşdiyi regionlarda dayanıqlı sülh və sabitlik istiqamətindəki səyləri dəstəkləyir və mandatı çərçivəsində onların təşviqinə sadıqdır.

Azərbaycanla Ermənistan arasında daha bir görüş vasitəçilərsiz reallaşdı. Amma Qazaxıstanın Almatı şəhərində Azərbaycanın və Ermənistanın xarici işlər nazirləri - Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzoyan arasında mayın 10-11-də aparılmış iki günlük danışıqlar konkret sənəd imzalanmadan bitdi.

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyindən verilən məlumata görə, nazirlər delimitasiya üzrə irəliləyişi və bununla bağlı əldə edilmiş razılaşmaları alqışlayıblar. XİN başçıları və nümayəndə heyətləri "Azərbaycan və Ermənistan arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis edilməsi haqqında ikitərəfli Saziş" layihəsinin müddələrinin müzakirəsini davam etdiriblər. Tərəflər hələ də fikir ayrılıqlarının mövcud olduğu açıq qalan məsələlər üzrə danışıqları davam etdirməyə razılaşıblar. Təbii, ortaya suallar çıxır: söhbət hansı "açıq qalan məsələlər"dən gedir? Bakı və İrəvan sülh sazişinə doğru yolun harasındadır? Vasitəçilərsiz danışıqların növbəti raundu harada baş tuta bilər - Tiflisdə, yoxsa? Təbii ki, ekspertlərimizlə bu kimi məsələlərə aydınlıq gətirməyə çalışacağıq. Amma

danmı 2-ci Qars müqaviləsinə bənzər sənədin imzalanması labüdə çevrilir?

Azad Vətən Partiyasının sədri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Akif Nağı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, müqaviləni müxtəlif cür, həmçinin "İkinci Qars Müqaviləsi" adlandırmaq olar: "Bu paralelin gətirilməsi oxşar situasiyanın yaranması ilə bağlıdır. O vaxt da Qərb regiona daxil oldu, hadisələrə nəzarət etməyə başladı, amma yerini möhkəmləndə bilmədi, bölgəni tərk etməli oldu. Nəticədə regionda Türkiyə və Rusiya amili qabardı, iki dövlətin fəal iştirakı ilə Qars müqaviləsi ortaya gəldi. İndi də həmin ssenari təkrar olacaq, ya yox?.. Oxşar cəhətlər var, amma fərqli cəhətlər də çoxdur. Qərb regionundan çıxmaq fikri yoxdu. Ən əsası isə Azərbaycan regionun lider dövlətinə çevrilib. Azərbaycan Prezidenti-

Sülh sazişi əvəzinə 2-ci "Qars müqaviləsi"? - yeni iddialar

Bakı və İrəvan arasında "açıq qalan" məsələlər; deputatın "Türkiyə və Rusiyanın iştirakı olmadan sülh sazişinin imzalanması az inandırıcı və az təminatlıdır" sözləri mübahisə yaradı

Hesab edirəm ki, kompromis variant kimi, Türkiyənin də iştirakı təmin edilməklə beynəlxalq nəzarət mexanizminin müzakirə olunmasıdır. Hələ də ermənilərin nəzarətində qalan 4 anklav kəndimiz, Qazağın 3, Sədərəyin 1 kəndi "torq" mövzusu olmamalıdır". **Tarixçi ekspertimiz hesab edir ki, 1991-ci il Almatı Bəyannaməsi nəzərə alınmalıdır, amma əsas sənəd kimi**

İsmayilov isə hesab edir ki, Ermənistanda Azərbaycanla sülh imkanlarını istəməyən xarici dairələr fəallaşmağa başlayıblar: "Əslində Ermənistanda aksiyaların önündə görünən keşiş Baqrat Sərbazan daha əvvəl ictimai-siyasi fəaliyyəti ilə çox da seçilməyib. Eyni zamanda bu adamın yepiskop kimi də Ermənistandakı dini camia içərisində heç vaxt yüksək nüfuzu olmayıb. Am-

Mirzoyan: "Azərbaycanla nəqliyyat əlaqələrinin bərpasında maraqlıyıq"

Ermənistanla Azərbaycan arasında imzalanacaq sülh razılaşması regionda sabitliyə və uzumüddətli sülhə xidmət edəcək. APA-nın adıcakılən ölkənin mətbuatına istinadən xəbərinə görə, bunu Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan deyib:

"Biz Azərbaycanla nəqliyyat əlaqələrinin bərpasına həm hazırıq, həm də bunda maraqlıyıq. Söhbət həm də dəmir yolu nəqliyyatından gedir. Əlbəttə ki, bu məsələlərin tənzimlənməsi birgə, daha dəqiq qarşılıqlı prinsip əsasında həyata keçiriləcək".

bir sıra fikir adamları mövcud situasiyada diqqətçəkən ideyalarla çıxış edirlər.

"Bölgədə marağı olan böyük güclər Ermənistana təzyiq etsə, ilin sonuna qədər sülh mümkün ola bilər. Amma Ermənistandakı tərəfdarlarını itirmək üçün indiki ərafədə onların bunu edəcəyinə şübhə edirəm". Bunu ƏHD sədri, millət vəkili Qüdrət Həsənzadə deyib. Onun fikrincə, Türkiyə və Rusiyanın iştirakı olmadan sülh sazişinin imzalanması az inandırıcı və az təminatlıdır. "İkitərəfli sülh sazişi imzalanmasa belə, istənilən vaxt cəsanlıqla pozula bilər. Bizə yeni Qars müqaviləsinin imzalanması daha sərfəlidir", - o bildirib.

Qeyd edək ki, Qars müqaviləsi 1921-ci ildə Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstanla Türkiyə Böyük Millət Məclisi arasında Rusiyanın iştirakı ilə imzalanıb. Doğru-

nu nə qeyd etdiyi kimi, regionda bizim iradəmizin ziddinə heç bir qərar qəbul edilmir. Regionun aparıcı qüvvəsi Azərbaycan-Türkiyə tandemindən ibarətdir. "Yol xəritəsi"ni bu iki ölkə cızıb. Təbii ki, Rusiya və Qərbin də təsir imkanları nəzərə alınır. Ona görə də "İkinci Qars Müqaviləsi" müqayisəsi o qədər də uğurlu təşəbbüs deyil". **A.Nağı onu da qeyd etdi ki, Almatı görüşü ilə bağlı məlumat yox dərcəsindədir:** "Yalnız qeyd olunur ki, "açıq məsələlər" qalır. Güman etmək olar ki, bu, "açıq qalan məsələlər" Zəngəzur dəhlizinə nəzarət, Azərbaycanın 4 eksklav kəndinin qaytarılması, 1991-ci il Almatı Bəyannaməsinin imzalanacaq sənəd üçün əsas götürülməsi ilə bağlıdır. Hər üç məsələyə dair Bakının mövqeyi aydın və dəyişilməzdir. Zəngəzur dəhlizinə nəzarət 10 noyabr bəyanatı əsasında həyata keçirilə bi-

götürülə bilməz: "Sovet işğalı dövründə ərazilərimizin xeyli hissəsi Moskvanın qanunsuz qərarları ilə Ermənistanə verilib. Həmin ərazilər Azərbaycana qaytarılmalıdır! Bu gün xarici ölkələrin Ermənistanə təzyiqi bir qədər azalıb. Bir müddət əvvəl xarici ölkə faktorı həlledici idi, amma indi Fransanın məsuliyyətsiz hərəkətlərindən sonra Qərbin təsir imkanları azalıb, Rusiya da ehtiyatla davranmağa çalışır". **A.Nağı bildirdi ki, Ermənistanda kilsənin ön plana keçməsi vəziyyəti dəyişib, hər hansı müdaxilə hadisələrin arzuolunmaz istiqamətdə gəlməsinə səbəb ola bilər:** "Almatı görüşünün ən əsas nəticəsi vasitəçisiz danışıqların davam etdirilməsindən ibarət oldu. Bundan sonra görüşün harada keçirilməsi deyil, vasitəçisizliyi önəmli olacaq".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri Tural

ma biz görürük ki, bu adam birdən-birə Tavuş bölgəsində ortaya çıxaraq, Azərbaycanla sülh imkanlarının ələyinə addımlar atır. Əlbəttə ki, burada maraqlı tendensiylər müşahidə edilir. Əvvəla, bəllidir ki, Ermənistanı sülhə məcbur edən Azərbaycandır. Bizim Ermənistanı sülhə məcbur etməyimiz beynəlxalq hüququn əsasları fonunda baş verib. Digər bir tərəfdən, Azərbaycanın bu gün regionda qalib tərəf kimi diktə etdiyi şərtlər Ermənistanı sülhlə bağlı addımlar atmağa məcbur edir". **T.İsmayilovun sözlərinə görə, əlbəttə ki, bütün bunların fonunda gələcəkdə Ermənistandan Azərbaycan və Türkiyə əleyhinə "maşa" kimi istifadə etmək elementlərinin zəifləyəcəyini düşünən bəlli güc mərkəzləri və xarici dairələr Ermənistanı daha çox qızıqdırmaqla məşğuldurlar:** "Bu-

günkü xaosun arxasında da məhz Ermənistanı Azərbaycan və Türkiyə əleyhinə təhrik edən qüvvələr açıq-aydın dayanırlar. Amma mən hesab edirəm ki, Ermənistan hakimiyyəti də bu aksiyalardan yararlanmağa çalışır. Onların nəzərincə, beynəlxalq aləmə fon yaratmaq lazımdır ki, Azərbaycan və Türkiyə ilə yaxınlaşmaq istədikləri halda, guya cəmiyyətdə Paşinyanın bu qərarlarına qarşı ciddi etirazlar var. Hər halda, Ermənistan hakimiyyətinin içərisində də yeknesəkklik olmadığı, ictimai-siyasi sabitlik kövrək olduğu üçün bu xaosun daha da ciddiləşmək ehtimalları var. Amma Nikol Paşinyan əlindəki vasitələrdən istifadə edərək yaxın zamanlarda bu aksiyaların kökünü kəsəcək. Amma biz görürük ki, birdən-birə Tavuş bölgəsində ortaya bu adam çıxaraq Azərbaycanla sülh imkanlarını ələyinə addımlar atır. Faktiki bu gün 3+3 çərçivəsində də işlər görülür. Amma hansısa Qars müqaviləsinə bənzər saziş real görünür".

Türkiyənin Erciyes Universitetinin professoru, politoloq Qafar Çaxmaqlı isə mövzumuzla bağlı bunları söylədi: "Azərbaycanın və Ermənistan xarici işlər nazirləri - Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzoyan arasında son görüş formatının davam etməsi qərarının alınması o deməkdir ki, barış üçün üçüncü tərəfin iştirakı olmayacaq. Artıq sənəd ortadadır. Adı da "Azərbaycan və Ermənistan arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis edilməsi haqqında ikitərəfli Saziş"dirsə, demək, üçüncü tərəf olmayacaq, bunu 1921-ci il Qars müqaviləsi ilə müqayisə etmək qüsurludur. Çünki həmin müqavilədə üç Cənubi Qafqaz dövləti və region dövlətləri tərəf idi. Ermənistanda bu sazişin qarantoru olmasını iddia edənlər olsa da, həmin vasitəçilərin öz maraqlarının olması səbəbindən ondan imtina edilir". **Q.Çaxmaqlı qeyd etdi ki, hansısa Avropa ölkəsinin və beynəlxalq qurumun müdaxilələrinin yaxşı nəticə vermədiyi məlumdur:** "Çünki maraqlar toqquşur və müqavilənin imzalanması gecikir. Kollektiv Qərb də əsas aktorlar Rusiya, İran, Türkiyə də bunları yaxşı anlayır. Həm də ikitərəfli anlaşmaya nail olunsaydı, o, zənnimcə, daha qalıcı sülh demək olar. Yeni görüşün harada olmasından asılı olmayaraq danışıqlar bu formatda davam etsə və razılaşdırılmamış məqamlar açılsa, bu ilin sonuna qədər sülh sazişi bağlana bilər".

Q.E.PASASOY,
"Yeni Müsavat"

2021-2022-ci illərdə global ərzaq bazarında baş verən proseslər demək olar ki, bütün dünya ölkələrini ərzaq təhlükəsizliyini ön plana çıxarmağa vadar etdi. Xüsusilə strateji ərzaq məhsulları ilə özünü təminatna, yaxud təhlükəsiz təminatna nail olunması üçün hökumətlər müxtəlif proqramların iracına başladı. Məsələn, Azərbaycanın cənub qonşusu olan İran artıq 2025-ci ilin martında başa çatacaq cari ildə xaricdən buğda idxal etməyəcək. Bunu İranın kənd təsərrüfatı nazirinin müavini Əlirza Mohacər söyləyib. Onun sözlərinə görə, 2023-cü ilin martından 2024-cü ilin martına qədər olan keçən il ölkədə buğda istehsalının həcmi 10,5 milyon ton, buğda idxalının həcmi 1 milyon ton təşkil edib: "Lakin bu il biz özümüzü tam təmin edəcəyik və buğda idxal etməyəcəyik". Mohacər bildirib ki, iki il ərzində Tehran buğda idxalının həcmi 7 dəfə - ildə 7 milyon tondan 1 milyon tona qədər azaldı...

Global ərzaq qiymətləri kəllə-çarxa çıxanda Azərbaycan da əsas strateji məhsul olan ərzaqlıq buğda ilə təminatı təhlükəsizliyin təmin olunacağı həddə çatdırmaq üçün addımlar atıldı. Prezident İlham Əliyevin 2022-ci ilin iyulunda imzaladığı fərmanla keyfiyyətli ərzaqlıq buğda istehsal edən fermerlərə hər tona görə stimullaşdırıcı subsidiya müəyyən edildi. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Subsidiya Şurasının qərarı ilə 2024-cü il üzrə bu subsidiyanın həcmi 100 manat olaraq müəyyənləşdirilib.

Azərbaycanın ərzaqlıq buğdaya olan illik tələbatı 1,8-2 milyon ton təşkil edir. Azərbaycan əhalisi dünyada ən çox un və çörək istehlak edən ölkələr sırasındadır - ildə adambaşına 123 kq. Yeri gəlmişkən, dünyada adambaşına ən az çörək istehlakı Skandinaviya ölkələrindədir - ildə 32-45 kq. Rusiyada bu göstərici 97 kq, Bolqarıstanda 96 kq, Fransa və Almaniyada 54 kq, İtaliyada 52 kq təşkil edir. Türkiyədə əhali adambaşına ildə 124 kq çörək yeyir.

Rəsmi statistikaya əsasən 2023-cü ildə ölkədə 1 milyon 833,8 min ton buğda istehsal edilib, məhsuldarlıq 33,8 sentner olub. Bu il üçün Azərbaycanda həmin payızlıq, həm də yazlıq buğda əkinlərinin sahəsində azalma diqqəti cəlb edir. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, ölkədə 598,3 min hektar sahədə payızlıq buğda əkilib ki, bu da əvvəlki ilə müqayisədə 9,9 faiz azdır. Bundan əlavə, 2023-cü ildə yazlıq buğda əkinləri 4 799,2 ha olubsa, bu il cəmi 584,3 ha sahədə belə əkin aparılıb.

Əhalisi çörək yeməyə meylli olan ölkə üçün ərzaqlıq buğda təminatında böyük ölçüdə idxaldan asılılıq ciddi təhdidlər formalaşdırır. Yerli buğda istehsalı həcmi bu təhdidləri neytrallaşdıracaq həddə çatdırmaq uzun illərdir əsas prioritetlər sırasında olsa da, bu, hələ də əlçatmaz olaraq qalır. Bunun əsas səbəbi isə buğda becərilməsində, xüsusilə suvarma sahəsində müasir texnologiyaların çox məh-

Azərbaycanın buğda idxalına son qoyacağı il - görəyin qiyməti isə...

Dünya bazarında qiymət şərtləri Azərbaycanın buğda idxalı üçün problemlərin olmayacağından xəbər verir

dud təbiiqidir. 2023-cü ildə Azərbaycanda müasir suvarma sistemi olan sahələr cəmi 98,5 min hektar təşkil edib. Bu, 1,5 milyon hektarlıq ümumi əkin sahələrinə nisbətə çox cüzi bir göstəricidir. Hesablamalara görə, 150 min ha sahədə müasir suvarma sistemi və texnologiyaların tətbiqi olunması ilə buğda yetişdirməklə, Azərbaycanda ərzaqlıq buğda təminatını ərzaq təhlükəsizliyini təmin edəcək səviyyəyə çatdırmaq mümkündür.

Azərbaycan ərazisi global iqlim dəyişikliyinə təsirinə ən çox məruz qaldığı ölkələrdən biridir. Rəsmi məlumata əsasən 2020-ci ildə 68,6 min ha, 2021-ci ildə 42,2 min ha, 2022-ci ildə 101,4 min ha və 2023-cü ildə 178,3 min ha sahədə əkinlər quraqlıq səbəbindən tamamilə məhv olub. Bu isə müasir və qənaətlı suvarma sistemlərinin tətbiqini son dərəcə aktuallaşdırır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev aprelin 16-da Hacıqabul rayonunda yenidən qurulacaq Şirvan suvarma kanalının təməlqoyma mərasimindəki çıxışında bildirib ki, Hacıqabul rayonunda yerləşən aqroparkda 4 mindən çox hektarda taxıl əkinini aparılıb, məhsuldarlıq hər hektardan buğda üzrə 7 tona yaxın olub: "İndi müqayisə üçün deyim ki, ölkəmizdə orta məhsuldarlıq hər hektardan 3 tondan bir qədər çoxdur. Burada - Hacıqabulda heç vaxt o sahələrdə əkin aparılmamışdır - he sovet vaxtında, nə müstəqillik dövründə. Çünki su yox idi və torpaq da o qədər münbit deyil. Su olanda, yeni texnologiyalar tətbiq ediləndə, texnika,

dövlətin dəstəyi, özəl sektorun fəaliyyəti - bütün bu amillər birləşəndə, bax, biz bu nəticəni görürük - Hacıqabulda hər hektardan 7 ton. Amma torpağı daim münbit olan yerlərdə bu rəqəm daha da artı bilər. Ancaq mən sizə deyim ki, hər hektardan taxıl üzrə 7 ton məhsuldarlıq - bu, inkişaf etmiş ölkələrin səviyyəsidir. Özü də bu, ərzaqlıq buğdadır ki, bizə ən çox lazım olan ərzaqlıq buğdadır. Biz hələ ki, idxaldan asılıyıq. Əgər bu texnologiyalar tək Şirvan kanalı boyunca, bax, orada göstərilən, yerləşən ərazilərdə tətbiq olunsay, onda biz idxaldan asılılığı böyük dərəcədə azaldacağıq".

Qeyd edək ki, dövlət kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalını iqlim amilinin mənfi təsirlərinə görə siqortalanmasına dəstək verir. Hazırda həm heyvandarlıq, həm də bitkililik sahəsində bu amilin təsirindən yaranan təsirin siqorta xərcinin 50 faizini dövlət ödəyir. Aqrar siqortaya cəlb olunan əkin sahələri sürətlə artır. 2023-cü ildə Aqrar Siqorta Fondunun siqortalandığı əkinlərin sahəsi 2022-ci ilə müqayisədə 43 faiz artaraq 380 476 hektara çatıb. 2023-cü ildə Fondun siqorta ödənişləri 2022-ci ilə müqayisədə 80 faiz artaraq 4,4 milyon manata çatıb. Bunun 3,5 milyon manatı bitkililiyin, 910 min manatı heyvandarlığın payına düşüb. Bitkililik üzrə ödənişlər 2 dəfə, heyvandarlıq siqortası üzrə 28 faiz artıb.

Ötən il bitkililik siqortası üzrə ən çox zərər ödənişi edilmiş rayonlar Ağdam, Şəki və Qobustan rayonları olub. Ən böyük məbləğdə siqorta ödənişləri - buğda, arpa, pambıq, qarğıdalı və gilə bitkiləri üzrə

verilib. Ən çox baş verən və fermerlərə ödəniş edilən hadisələr fırtına-qasırğa, sel-subasma, dolu, 3-cü şəxslərin hərəkətləri və yanğın olub.

Rəsmi məlumata görə, cari ilin yanvar-mart ayları ərzində Aqrar Siqorta Fondu tərəfindən 323 min hektar əkin sahəsi və 882 baş kənd təsərrüfatı heyvanları siqortalanıb. Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə siqortalanmış əkin sahələri 22 min hektar və ya təqribən 7 faiz artıb. Bu dövrdə ən çox siqortalanmış kənd təsərrüfatı bitkiləri payızlıq buğda və payızlıq arpa sahələri, eləcə də fındıq bağları olub.

Siqortalanmış təsərrüfatlar üzrə verilmiş siqorta təminatının həcmi 255 milyon manatdan artıq olub.

Mayın əvvəlindən müşahidə olunan kəskin hava şəraitinin əkinlərə vurduğu zərərin hesablanmasına da başlanıb. İlk məlumata görə, kəskin hava şəraiti, güclü yağış, dolu və qar yağıntıları rayonlarda ayrı-ayrı təsərrüfatlar üzrə arpa, buğda, pambıq əkinlərinə, alça və gilə bağlarına zərər vurub.

Proseslərin gedişi göstərir ki, buğda təminatında təhlükəsizliyin təmin olunması ən yaxşı halda 3-4 ilə mümkün olacaq. Azərbaycan üçün buğda təminatında çətinlikləri azaldan əsas amil iki əsas buğda ixracçısı olan ölkə - Rusiya və Qazaxıstanla qonşu olmağıdır. ABŞ Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin yaydığı proqnoza əsasən 2024-2025-ci il mövsümündə Rusiyada buğda istehsalı 88 milyon ton, ixracı isə 52 milyon ton təşkil edəcək. Rusiyanın ən yaxın rəqibi olan Al-nin buğda ixracı ilə bağlı proqnoz isə 34

milyon tondur (ABŞ Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi öz proqnozlarında Krm və Ukraynadan il haq edilən digər ərazilərə dair məlumatları nəzərə almır).

Nazirliyə görə, yeni kənd təsərrüfatı ilində global buğda istehsalı 798,19 milyon ton, yemlik taxıl 1 milyard 512,62 milyon ton, qarğıdalı 1 milyard 219,93 milyon ton səviyyəsində qiymətləndirilir.

Buğda istehsalının artması onun dünya bazar qiymətinin əlverişli həddə qalmasını təmin edir. Dünya Bankının əmtəə bazarları ilə bağlı hesabatına əsasən, 2024-cü ildə 1 ton buğdanın qiyməti 290 dollar təşkil edəcək, bu da öncəki proqnoz göstəricisindən 45 dollar azdır. DB-nin proqnozu na görə, 2025-ci ildə 1 ton buğdanın qiyməti 285 dollar səviyyəsində olacaq ki, bu da öncə verilən proqnoz göstəricidən 35 dollar azdır. Beləliklə, bankın proqnozuna əsasən, 2024-cü ildə buğdanın qiyməti illik müqayisədə 14,8 faiz,

2025-ci ildə isə 1,7 faiz azalacaq.

Göründüyü kimi, hələlik dünya bazarında qiymət şərtləri Azərbaycanın buğda idxalı üçün problemlərin olmayacağından xəbər verir. Lakin hökumətin mövcud əlverişli bazar şərtlərinə arxayın olmayıb, ərzaqlıq buğda istehsalının artırılması istiqamətində fəaliyyətlərdə müntəzəmiyyət təmin etməsi çox vacibdir. 2022-ci ildə Ukraynada müharibə başlayan zaman təminatda çətinlik yaranmasa belə, global bazarların reaksiyası kəskin oldu, dünyada aclıq təhlükəsi dəfələrlə gücləndi. Nəticədə qiymətlər ən yüksək həddə çatdı. Nəzərə alsaq ki, dünya bazarnın ən böyük buğda ixracatçısı olan Rusiya hazırda bütün Qərbi rəfindən izolyasiya olunur, onda münasibətlərin dünya ərzaq bazarnı daha bir böhrana sürükləməyəcəyinə təminat olmağını söyləyə bilərik.

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

İrandan gətirilən 61 kq narkotiki satmaq istəyən Astara sakinləri saxlanılıb

Polis əməkdaşları tərəfindən ölkə ərazisində narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinin qarşısının alınması istiqamətində intensiv mübarizə tədbirləri davam etdirilir.

APA xəbər verir ki, bu barədə DİN-dən bildirilib.

DİN Baş Narkotiklərə Mübarizə İdarəsi tərəfindən Astara rayonunda keçirilən növbəti tədbir zamanı rayonun Sım kəndində yaşayan Xətai Xəlqov və qohumu Afsin Salayev saxlanılıblar. Onlardan və X.Xəlqovun idarə etdiyi avtomobiləndə tərkibi psixotrop maddələrlə zənginləşdirilmiş 61 kiloqram marixuana və narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə istifadə etdikləri 4 ədəd bank kartı aşkarlanıb. Araşdırmalarla müəyyən edilib ki, saxlanılanlar şəxsiyyəti istintaqla aşkarlanan İran vətəndaşı ilə əlbir olaraq qaçaqmalçılıq yolu ilə ölkəyə narkotik maddələrin gətirilməsini təşkil edib və marixuananı Sım kəndi ərazisində əldə edib. Onlar maddi qazanc əldə etmək məqsədilə həmin narkotikləri ayrı-ayrı şəxslərə çatdırmağı planlaşdırıblar.

Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb, saxlanılan şəxslər barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilib. Əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Müharibənin gedişində hər iki tərəf - Rusiya və Ukrayna müdafiə nazirlərini dəyişdi. Bir qədər əvvəl Ukraynanın müdafiə naziri Aleksey Reznikovu Rüstəm Ömərov əvəzlədi, Rusiyada Sergey Şoyqunun yerinə isə Andrey Belousov təyin olundu.

Bununla da cəbhədə şiddətli və ağır döyüşlər gətirdiyi bir zamanda Zelenski bir Kırım tatarını müdafiə naziri postuna gətirdi, Putin isə bir tuva türkü olan Şoyqunu Təhlükəsizlik Şurasının katibi gətirdi. Üstəlik, onun yerinə mülki şəxs qoyuldu. Bu da maraqlı gediş idi. Lakin Rusiyanın mülki şəxsi müdafiə naziri gətirməsi ehtimal yaradır ki, Moskva taktiki-operativ strategiyasını dəyişmək fikrindədir. Hərçənd yayda Ukrayna əks-hücuma hazırlaşır. Gözləyək, Putin yeni komandanla hansı planlar qurub...

"Yeni Müsavat" arayış üçün bildirir ki, Şoyqu eyni zamanda Putinin Rusiya Federasiyasının Hərbi-Sənaye Komissiyasında müavini olacaq. Andrey Belousov isə Rusiyanın müdafiə naziri təyin olunmazdan əvvəl Rusiya Federasiyası baş nazirinin birinci müavini vəzifəsində çalışıb. O, 2020-ci ildən hökumətdə işləyib və iqtisadi bloka nəzarət

Putin savaş içinde müdafiə nazirini niyə dəyişdi? - "Z" ordusunun başında mülki şəxs...

Müharibə şəraitində hər iki tərəf müdafiə nazirlərini yenilədi; ABŞ-ın Müharibənin Tədqiqi İnstitutu və analitiklər Şoyqunun yerinə təyinatın səbəblərini sadaladı

lay Patruşevin isə hansı posta təyinat alacağı dəqiqləşməyib. Rusiyalı ekspert İqor Koroçenko deyib ki, Nikolay Patruşev Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının katibi kimi Rusiya dövlətinin əsaslarının möhkəmlənməsinə böyük töhfə verib və Patruşevi əvəz edən Sergey Şoyqunun müdafiə naziri vəzifəsində işləyərək qazandığı təcrübə Təhlükəsizlik Şurası aparatının müasir tələblərlə işini təmin etmək üçün lazım olacaq.

ABŞ-ın Müharibənin Tədqiqi İnstitutu məlumat yayıb ki, Andrey Belousovun Rusiyanın yeni müdafiə naziri və-

şüb, həmçinin Putinlə Rusiya PUA istehsalındakı problemlər barədə danışib. Texnoloji innovasiyaların və Rusiya müdafiə sənayesi məhsullarının, xüsusən də diqqətin PUA sahəsinə maksimum yönəldilməsi, çox güman ki, Kremlin müharibə söyləri üçün son dərəcə dəyərli ola bilər. 2023-cü ilin yanvarında Belousov şəxsən Rusiyanın 2030-cu ilə qədər ildə 32 min PUA istehsalı üçün 696 milyard rubl (təxminən 7 milyard dollar) ayrılmasını nəzərdə tutan "Pilotsuz Təyyarə Sistemləri" layihəsini başa çatdırdığını elan edib.

strukturların fikirləri, həmçinin Belousovun rəyi də var. Məhz o, administrasiyada, sonra isə hökumətdə strateji qərarların qəbul edilməsinə, ümumi razılığın əldə olunmasına və bunların Putinin fikri ilə əlaqələndirilməsinə cavabdeh idi".

Fərhad Məmmədov Belousovun müdafiə naziri təyini olunması təşəbbüsü-nün əsas məqsədlərini sadalayıb: "Müharibə edən ölkədə hərbi rütbesi olmayan şəxsin müdafiə naziri təyin edilməsi hansı mənaya gəlir? Fikrimcə, burada üç əsas məqsəd var: birincisi, müda-

Trump Baydenin elektoratu uğrunda mübarizəyə girişib

ABŞ-da keçirilən rəy sorğularının son nəticələrinə görə, respublikaçı Donald Tramp demokrat Cozef Baydeni cəmi 1,2% qabaqlayır. Musavat.com xarici mediaya istinadla xəbər verir ki, Ağ Evə sahiblik uğrunda mübarizənin nəticəsi qərsiz seçicilərin və ya partiya seçimlərinə dəyişənlərin səsli ilə həll olunacağı gəldikcə yaqınlaşır. Bu şərtlər altında Tramp rəqibinin elektoratını qazanmağa başlayıb. O, demokratların qalası sayılan Nyu-Cersidə böyük mitinq keçirib.

Realclearpolitics portalının məlumatına görə, son iki həftə ərzində sosioloji xidmətlər tərəfindən aparılan sorğuların məlumatları eks-prezidentə cüzi üstünlük verir. Orta hesabla Tramp Baydeni 1,2% qabaqlayır. Bəzi sorğulara görə, Tramp liderdir, digərlərinə görə - Bayden. Hər ikisi seçki yarışının xarakterini öz xeyrinə dəyişməyin yollarını düşünür. Medianın işıqlandırılması baxımından Bayden uğur qazanıb (media daha çox onun tərəfindədir), lakin eks-prezident kütləvi aksiyaların təşkilində daha uğurludur.

Tramp Nyu-Cersi ştatında ən böyük mitinqi Uayldvud şəhəri yaxınlığında toplaya bilib. Ölkənin keçmiş prezidentinin çıxışını izləməyə 80 mindən 100 minə qədər insan gəlib. Görüşün yeri təsadüfən seçilməyib. Hazırda Trampa düşmən münasibət bəsləyən Pensilvaniya və Nyu-York ştatlarının minlərlə sakini həftə sonlarını ənənəvi olaraq Uayldvudda keçirir. Keçmiş prezident onların səsini qazanmağa hazırlaşır. Nyu-Cersidə keçirilən sorğularda Baydendən 14%-dən çox geri qalması onu narahat etmir.

"Düşünürəm ki, hər yerdə qalib gələcəyik. Bütün Amerikada "mavi ştatlar"dan milyonlarla insan sevgi, ağıl və sağlam düşüncə deyilən şeyə əsaslanan hərəkətimizə qoşulur", - o, tribundan bildirib. Tramp deyib ki, inflyasiya səbəbindən ştatda ailələr ayda 1000 dollar itirirlər və onun Ağ Evə qayıdan komandası Nyu-Cersidə turizmi və istehsalı bərpa edəcək.

□ Musavat.com

edib. Yeni müdafiə naziri haqqında daha nə məlumdur. Müdafiə naziri Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin İqtisadiyyat fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirib. 2000-2006-cı illərdə Makroiqtisadi Təhlil və Qısamüddətli Proqnozlaşdırma Mərkəzinin baş direktoru vəzifəsində çalışıb. 2006-2008-ci illərdə iqtisadi inkişaf və ticarət nazirinin müavini, iqtisadi inkişaf nazirinin müavini, 2008-2012-ci illərdə hökumətdə iqtisadiyyat və maliyyə departamentinin direktoru olub. 2012-2013-cü illərdə Rusiya Federasiyasının İqtisadi İnkişaf Naziri vəzifəsində çalışıb. 2013-cü ildən 2020-ci ilə kimi yeddi il ərzində Rusiya Federasiyası Prezidentinin köməkçisi vəzifəsində çalışıb.

Əslində isə Şoyqu heç də kiçik vəzifəyə təyinat almadı. O, müharibənin gedişinə nəzarət edə biləcək. Bütövlükdə Təhlükəsizlik Şurasının katibi kimi böyük səlahiyyətlərə sahiblənəcək. Onun xələfi Niko-

zifəsinə namizəd kimi irəli sürülməsi Kremlin Ukrayna ilə uzun sürən müharibəyə həzrlığından xəbər verir.

Belousov on ilə yaxın federal hökumətdə iqtisadiyyat naziri vəzifəsində çalışıb. Bu müddət ərzində o, müdafiə sənayesi kompleksi, PUA sahəsində müxtəlif yerli innovativ layihələrin idarə edilməsində iştirak edib. Bu isə onu acınacaqlı vəziyyətdə olan Rusiya Müdafiə Nazirliyinin aparatına rəhbərlik etməyə yaxşı hazırlayıb. Sergey Şoyqunun rəhbərlik etdiyi müdafiə qurumu yüksək səviyyəli korrupsiya və bürokratik etəlet ittihamları ilə mübarizə aparıb, eyni zamanda Rusiya hərbi müşahidəçilərinin daimi tənqidləri ilə üzleşib. Belousov effektiv texnokrat kimi güclü reputasiyaya malikdir və daxili mənbələr onun Putinlə müsbət münasibətinin olduğunu bildirir.

O, 2023-cü ilin noyabrında müdafiə layihələri və texnoloji əməkdaşlığı müzakirə etmək üçün prezidentlə görüş-

Putin Belousovdan federal iqtisadi siyasəti Rusiya Müdafiə Nazirliyinin proqramı ilə inteqrasiya etmək üçün mülki dövlət idarəsindəki təcrübəsindən istifadə edəcəyini, beləliklə, Rusiya müdafiə sənayesini daha geniş, uzunmüddətli miqyasda tam səfərbər edəcəyini və daxili iqtisadi siyasətlə inteqrasiyasını gözləyir. Bu söylər daha dolğun iqtisadi səfərbərliyə zəmin yaradır və Kremlin Ukraynada uzun sürən müharibəyə hazırlığını davam etdirdiyini göstərir.

Cənubi Qafqaz Tədqiqatlar Mərkəzinin direktoru Fərhad Məmmədov qeyd edib ki, Putinin Andrey Belousovun namizədliyini müdafiə naziri postuna təqdim etməsi çox maraqlı və diqqətçəkən addımdır. Siyasi şərhçi Belousovun dövlət dairələrində oynadığı rola diqqəti çəkib: "Andrey Belousov Vladimir Putinin şəxsi iqtisadçısıdır. İqtisadi blokda bütün müvafiq

fiə sahəsinə ayrılan böyük maliyyə vəsaitlərinə tam nəzarət; ikincisi, müharibədə bütün məsuliyyətin Baş Qərargaha verilməsidir. Üçüncüsü isə odur ki, Putin bütün iqtisadiyyatı tamamilə və geriye dönüşü olmayacaq şəkildə hərbi vəziyyətə keçirmək qərarı verib. Bu, generalların xoşuna gələcək. Amma təyinatla bağlı, əksinə, bunu demək mümkün deyil".

Politoloq Elxan Şahinoğluna görə, Putin Ukraynadakı müharibənin gedişatından ilk gündən narazı idi: "Çünki Putin Kırım ilhaqı kimi Ukraynanın tən yarisinin işğalını da bir neçə günə bitirməyi planlaşdırırdı. Olmadı, müharibə uzandı və Kreml sahibi buna görə dostu müdafiə naziri Sergey Şoyqudan narazı qalmalı idi. Ancaq Putin Şoyqunu istefaya göndərməyə ehtiyat edirdi. Bu halda Kreml sahibinin müharibənin gedişatından narazı qaldığı bürzə veriləcəkdi. Prezident

E.Şahinoğlunun söyləri-nə görə, Kreml sahibinin Nikolay Patruşevi Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının katibi vəzifəsindən uzaqlaşdırmasının da mənası var: "Patruşev bu vəzifədə ikən yerli və xarici ekspertlər Putinin onu varis kimi seçəcəyini ehtimal edirdilər. Putin bu ehtimalların üstündən xətt çəkdi. Bəs Şoyqunun Patruşevin yerinə Təhlükəsizlik Şurasının katibi vəzifəsinə təyinatının onun Putinin varisi olacağına zəmin yaradırmı? Bunu indidən söyləmək çətindir. Putin Şoyqunu yanında saxlamaq istəyir. Ancaq Şoyqu müharibə gedişatında Putinin etibarını doğrultmayıb. Müharibə qısa müddətdə Rusiyanın xeyrinə bitseydi, Şoyqunun Putinin varisi olacağı ehtimalı artacaqdı. Ancaq müharibə uzandı və nə zaman bitəcəyi də bəlli deyil. Putin varis üzərində düşünməmiş deyil, ancaq o bunu son anda müəyyən-ləşdirəcək".

□ **Emil SALAMOĞLU**
"Yeni Müsavat"

Keçmiş SSRİ-nin bütün perimetri boyunca...

Hüseynbala SƏLİMOV

Ukrayna-Rusiya müharibəsindən həm də ona görə tez-tez yazmaq lazım gəlir ki, bir çox proseslər bu müharibənin nəticələrindən asılı olacaq - ən azı o, Moskvanın geosiyasi ambisiyalarına aydınlıq gətirəcəkdir və onun nəticəsindən asılı olaraq bir sıra postsovet ölkələri öz seçimini edəcək.

Amma burada səmimi etiraf etsək, hazırda bu müstəvidə yazılması ciddi bir şey yoxdur - müharibə özünə məxsus etəletlə üçüncü ildir ki, davam edir və Qərb hələ də Rusiyaya qarşı həlledici həmləyə qərar verə bilmir və Kiyevi də bu fikirlərdən çəkindirir.

Səbəbi də budur ki, Kreml Qərbin bu müharibəyə daha ciddi müdaxilə edəcəyi halda nüvə müharibəsinə start verəcəyi ilə hədələyir. Bəlkə də bu hədələrdə real nəşə var, amma biz cırtan boyu Dmitri Medvedyevin bu hədələrini elə də ciddi qəbul etmirik. Sonuncu dəfə D.Medvedyev dedi ki, Qərb müharibəyə əsgəri müdaxilə etsə, Rusiya Vaşinqtonu, Londonu və Parisi nüvə atəşinə məruz qoyacaqdır. Amma ruslar bir məqamı nəzərə almırlar: bəs bu üç paytaxt birlikdə Moskvanı hədəfə alsə necə? Onda nə olacaq? Təəssüf, iddiası özündən böyük olan Medvedyev kimi siyasətçilər bunu nəzərə almır və yaxud da almaq istəmirlər...

Ona görə də bir daha deyirik ki, Ukrayna müharibəsində hələ ki ciddi dönüş yoxdur və onu prinsipçə, ABŞ-da noyabrda baş tutacaq prezident seçkisi yarada bilər.

İndilikse dünya qazan kimi qaynayır. Rusiyanın izləri ciddi şəkildə Gürcüstanda və Ermənistanda da hiss olunur. İndi nəzərlər daha çox İrəvana yönəlib - hamı gözləyir ki, görək, keşiş Baqrat nə edəcəkdir?

Sual olunur: Ermənistan geriye-keçmişə doğru addım ata bilirmi? Azərbaycan və Türkiyə ilə düşmənçilik siyasətini yalnız keçmiş Dağlıq Qarabağ kriminal siyasi klani-nin təmsilçiləri, məsələn, R.Koçaryan və S.Sarqsyan davam etdirə bilər. Amma onların böyük siyasətə qayıdışı nə qədər real görünür? Məsələ də elə bundadır ki, erməni cəmiyyəti artıq onları görüb və çətin ki, bir daha onların böyük siyasətə qayıdışına imkan verə. Hər halda, biz buna ümid edirik. Real mənzərə isə bu həftə məlum olacaq və müxalifət də artıq anlamağa başlayıb ki, koçaryanlar, sarqsyanlar artıq vurulmuş siyasi kartlardır. Ona görə də keşiş Baqratin özünün baş nazir olması haqda çağırışlar da səslənir. Qərez, Ermənistanda vəziyyət çox mürəkkəbdir və o, hər an dəyişə bilər. Bütün hallarda, bir daha deyirik ki, vəziyyətə bu həftə aydınlıq gələcək və biz proseslərin necə bitəcəyini nəhayət ki, biləcəyik...

Digər bir Cənubi Qafqaz respublikasında - Gürcüstanda da vəziyyət gərgin olaraq qalır. Biz bu səhifələri yazanda deyildi ki, mayın 13-də "Xarici agentlər haqqında" qanun layihəsinin üçüncü oxunuşu olacaq və bu, o demək idi ki, qanunun qəbulu artıq labüddür.

Amma hakimiyyət düşərgəsində bu qanun layihəsi ilə bağlı mülayimləşmə hiss olunur. Gürcüstanın baş naziri bugünlərdə bəyan etdi ki, onlar qanuna müəyyən düzəlişlər edə bilərlər və hətta onu da bildirdi ki, prezident Salome Zurbixvili, eləcə də müxalif partiyalar öz düzəlişlərini təqdim etməlidirlər. Amma burada sual yaranır: bəs onda "Gürcü arzusu" qanunun qəbul olmasında niyə bu qədər ısrarlıdır?

Elə bütün məsələlər də məhz bundadır. Gürcüstan hakimiyyəti müxalifətin və QHT-lərin maliyyə mənbələrini nəzarətə götürmək istəyir, çünki qarşıdan parlament seçkiləri (oktyabr ayında!) gəlir və hakimiyyətin seçki ərafəsi reytingi elə də yüksək deyil - təxminən 30 faiz tərtibindədir...

Qərez, belə anlaşıb ki, Rusiya Cənubi Qafqazda müəyyən prosesləri başlatmaq üçün Ukrayna müharibəsinin bitməsinə gözləmədi. Amma bir neçə cəbhədə savaş açmaq ona uğur gətirəcəkmi? Hələ ki dəqiq bir söz demək mümkün deyil, bir az gözləmək lazım gələcək...

Mayın 20-də Volodimir Zelenskinin Ukrayna prezidenti postunda 5 illik müddəti başa çatır. Bəlidir ki, Rusiya ilə müharibə səbəbindən ölkədə növbəti seçkilər keçirilməyib. Bununla belə, fikirlər səslənir ki, mayın 21-dən V.Zelenski de-fakto qeyri-legitim prezident sayılacaq.

Ona qarşı hətta bu səbəbə sui-qəsd cəhdlərinin arta biləcəyi iddia edilir. Bəs Ukrayna xalqı Ali Baş Komandan kimi Zelenskini nə dərəcədə dəstəkləyir? 20 maydan sonra bu dəstək eyni şəkildə davam edəcəkmi? Legitimlik amili Ukrayna ordusunun döyüş ruhuna və qabiliyyətinə nə dərəcədə təsir edə bilər?

Bu arada cəbhədə vəziyyət gərgin olaraq qalır.

"Düşmən Ukrayna ərazisinin dərinliyinə doğru irəliləmək məqsədilə bir neçə istiqamətdə Ukrayna bölmələrinə aktiv şəkildə hücum edir. Müdafiə qüvvələri şiddətli müdafiə döyüşləri aparır və Rusiya hərbiçilərinin Ukrayna müdafiəsini yarıb keçmək cəhdlərinin qarşısı alınıb".

Bunu Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin Baş Komandanı Aleksandr Sırski bildirib.

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz "Yeni Müsavat"a deyib ki, Zelenskinin faktiki səlahiyyət müddəti bitdikdən sonra legitimliyi şübhə altına alınmasa belə, artıq Ukraynadakı savaşa sona çatmaq üzrədir: "The New York Times" qəzeti də bu ehtimaldan bəhs edib. Bir sıra hərbi ekspertlərin fikirlərini öyrənən nəşr xəbər verib ki, cəbhə xəttində yaşadıqlı uğursuzluqlar və Qərb tərəfdəşlərinin silah göndərməsini ləngitməsi Ukrayna ordusunda ciddi moral çökməsinə səbəb olub. Artıq Ukrayna komandanları uğursuzluqların səbəbini bir-birində görür və tərəf müqabilərini xəyanətdə günahlandırır. Bir ordunun moral çöküşü yaşaması məğlubiyyətin son mərhələsinə qədəm qoymaq deməkdir. Vəziyyət bu cür davam edərsə, Ukrayna tərəfində savaşın qalmayacaq. Məhz bu səbəbdən də nəşrin mənbələri hesab edir ki, Rusiyanın Xarkova hücumu Ukrayna rəhbərliyini sülh arayışlarına məcbur edə bilər. Bunun səbəbi isə hərbi qüvvələrin Zelenskiyə təzyiqi ilə bağlıdır. Zelenski heç bir vechlə güzəştə getmək istəməsə də, cəbhədəki reallıqlar başqa şey deyir".

ABŞ Ukraynaya 61 milyard dollarlıq hərbi yardım barədə qərar qəbul etsə də, bunun cəbhədə öz əksini tapmadığına inanan Heydər Oğuz Ukraynanın uğursuzluğunu bir neçə səbəblə əlaqələndirir: "Əvvəla, həmin silahların önəmli qismi Ukraynaya çatdırılmayıb. Nə zaman çatdırılacağı da tam

Zelenski üçün sonuncu həftə - mayın 20-dən sonra...

Politoloq: "ABŞ növbəti mərhələdə özünə yaxın Avropa ölkələrini Rusiya ilə müharibəyə təşviq edəcək"

belli deyil. Zaman isə Rusiyanın xeyrinə işləyir. Rus ordusu son zamanlar hücumlarını artıraraq önəmli mövqələr ələ keçirib Ukrayna rəsmiləri ilə danışıqlar masasında güclü tərəf kimi oturmaq istəyir və buna böyük ölçüdə nail olub. Təsəvvür edin, hətta Zelenski belə ABŞ-ın silah yardımları gəlib çıxdıqdan sonra rus hücumlarını dayandırmaq ehtimalından danışır. Əks-hücum ehtimalını isə dilinə gətirmir. Halbuki Ukrayna əks-hücumu keçməsə, itirdiyi torpaqları geri qaytara bilməyəcək. Elədirsə, canlı və texnika itkisindən başqa real heç nə vəd etməyən bu savaşın davam etdirməyin anlamı nədir?

İkincisi, Ukraynaya təkə silah vermək azdır. Bu silahlardan istifadə edəcək kadr çatışmazlığı da var. Bu böhranlı vəziyyətdən çıxmaq üçün onun canlı qüvvəyə də ehtiyacı var. Di gəl, Qərb ölkələri həmin silahları ona görə verir ki, Rusiya ilə Ukrayna əsgəri savaşsın, müharibə onun ərazilərindən kənara çıxmasın. Bu vəziyyətdə Qərbin Ukraynaya canlı qüvvə yardımını ya baş tutmayacaq, ya da baş tutsa belə, yetərli olmayacaq. Fransa prezidenti Emmanuel Makronun özündən boy deməsinə baxmayın. Faktiki olaraq, Avropanın heç bir ölkəsində Rusiya ilə savaş gözüə almaq istəyən yoxdur. Üçüncü mühüm məsələ, Ukrayna xalqının da bu savaşdan bezməsidir. Artıq 3-cü ilə qədər qoyan savaşda tərəflər bir araya gəlməyə, onu 10 illər boyu dayandırmaq mümkün olmayacaq.

Dördüncüsü, Ukraynanın artıq əvvəlki xarici dəstəyi də yoxdur. Onu, sadəcə, Böyük Britaniya və ABŞ dəstəkləyir. Onların isə başı həm Yaxın Şərqdə İsrailə, həm də

Hind-Sakit okean regionunda Çinə qarşı. Üç sahədə eyni anda müharibə aparmaq qüdrətinə malik olmayan ABŞ və Böyük Britaniyanın məqsədləri də Avropanın digər dövlətlərinin milli maraqları ilə uzlaşmır. Belə ki, ABŞ və Böyük Britaniya Ukrayna savaşını dəstəkləməklə əslində Çinlə Avropa arasındakı neqliyyat-kommunikasiya əlaqələrini dayandırmışdır. Bu isə Avropanın güclü dövlətlərinin işinə gəlir. Bir tərəfdən Rusiyadan aldığı nefti, qazı itirən Avropa yaşıl enerjiyə yönəlmək üçün Çindən nadir torpaq nümunələri, kritik metallar almalı və alternativ enerji infrastrukturalarını qurmalıdır. ABŞ isə bunu da istəmir və Çinlə Avropanın yaxınlaşmasına imkan vermir. Bu isə Avropanın nəhəng dövlətlərinin iqtisadi cəhətdən tamamilən çökməsi deməkdir. Yəni ABŞ əslində bir daşla 3-4 quş vurmaq istəyir. Onun bu niyyətini başa düşən Avropanın güclü dövlətləri Ukrayna savaşının uzanmasını arzulamırlar".

Həmsöhbətimiz bu kontekstdə Çin liderinin Avropaya səfərini təsadüfi saymır. O xatırladır ki, Si Çinpinin Avropaya səfəri ABŞ Dövlət Departamentinin kətibisi Entoni Blinkenin Çində keçirdiyi mühüm görüşlərdən sonra baş tutdu: "Blinken Çinin xarici işlər nazirindən tutmuş prezidentinə qədər bir çox rəsmilərlə görüşdü. Hər görüş də 4-5 saat çəkirdi. Həm Çin, həm də ABŞ mediasının yazdığına görə, bu görüşlərdən ciddi nəticə hasil olmadı. Vaşinqton Pekindən Rusiya ilə iqtisadi və hərbi əməkdaşlıqları kəsməyi tələb etsə də, Çin rəsmilərinin istədiyi cavabı ala bilmədi. Əksinə, Çin lideri bu gö-

rüşdən sonra Fransanın məşhur qəzetlərindən birinə - "Le Figaro"ya bir məqalə yazdı. Məqalədə Fransa ilə birlikdə dünyaya açılmaqdan, Ukrayna və Fələstində sülh çağırışlarından bəhs edən Si Çinpin ardınca da Avropa turuna çıxdı. Avropa turunda ilk əvvəl fransalı həmkarı ilə görüşən Çin lideri daha sonra Macarıstana və Serbiyaya getdi. Hər 3 dövlətin siyasi oriyentasiyasına baxsaq, onların ABŞ-dan fərqli mövqə sərgilədiklərini görə bilərik. Belə ki, Fransa prezidenti dəfələrlə ABŞ hegemoniyasına qarşı çıxışları ilə yadda qalıb. Macarıstan və Serbiya isə Avropanın Ukraynaya dəstəyinə ehtiyatla yanaşır, hətta açıq şəkildə Rusiyanın tərəfini tuturlar. Zənnimcə, Si Çinpinin bu səfərindən sonra Rusiyanın Ukraynaya hücumlarını gücləndirməsi də təsadüfi deyil. Mümkündür ki, Çin lideri ilə görüşən Avropa liderləri müəyyən razılıqlara gəlib və Rusiya sülh danışıqlarından əvvəl sonuncu həmlələrini edir".

Bununla belə, politoloq düşünür ki, ABŞ bu perspektivlə razılaşmayacaq və növbəti mərhələdə özünə yaxın Avropa ölkələrini Rusiya ilə müharibəyə təşviq edəcək: "Çünki Çinin Avropada üstünlük əldə etməsi, xüsusilə "Bir kəmə, bir yol" dəhlizinin istifadəyə açılması ABŞ-ın təkqütblü dünya strategiyasından imtinası ilə nəticələnməlidir. Bu isə ABŞ üçün qəbul edilməzdir. Amma sözsüz ki, ABŞ-ın Rusiyaya qarşı yeni müharibə ocaqları açmaq səyləri noyabrda keçiriləcək prezident seçkisindən, hətta yeni hökumət işə başladıqdan sonra baş tutacaq. Bu isə gələn ilin birinci yarısı deməkdir".

✉ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Paşinyana təhlükə sovuşdumu? - mövqe

“Kreml Ermənistanda çevriliş istəmir” iddiası

Ermənistanda Nikol Paşinyan hökumətinə qarşı etirazların bu həftə də davam edəcəyi gözlənilir. Ən azı o səbəbə ki, Bakı və İrəvan arasında sülh sənədinin imzalanması ilə bağlı proses artıq həlledici mərhələyə girib. Bunu təzəcə başa çatan Almatı danışıqları da təsdiqlədi. Qarabağ klını, radikal-revanşistlər isə iki xalqın barışığından od sudan qorxan kimi qorxurlar.

Bəs Nikol Paşinyan iqtidara təhlükə nə dərəcədə real olaraq qalır? Qarşıdurmada və Paşinyanın hakimiyyətdən getməsində ən çox hansı xarici güc maraqlı görünür, yenə Rusiyanı?

“Nikol Paşinyanın hipotetik istefası Rusiya-Ermənistan münasibətlərinə ilk baxışdan göründüyü qədər müsbət təsir göstərməyə bilər”.

Bu fikri rusiyalı tanınmış politoloq **Sergey Markov** irəli sürüb (Axar.az).

Onun sözlərinə görə, Ermənistanda revanşist qrupun hakimiyyətə gəlməsi Rusiyaya sərf etmir: “Paşinyan istefa verərsə, bu, bir tərəfdən Rusiya üçün müsbət haldır. Çünki Paşinyan Ermənistanı Rusiyadan qoparmağa çalışan anti-Rusiya siyasətçisidir. Amma eyni zamanda hakimiyyəti Azərbaycanla müharibəni bərpa etmək istəyən revanşist qrup ələ keçirə bilər. Belə olan halda, yəqin ki, bu qrup Rusiyanı müharibəyə cəlb etmək istəyəcək. İndiki reallıqlarda təbii ki, Moskva bundan imtina edəcək və nəticədə daha güclü Azərbaycan Ordusu ilə üz-üzə gələn Ermənistan fəlakətli məğlubiyyətlə üzləşəcək”.

Politoloqa görə, çox güman ki, heç nə baş verməyəcək, çünki Ermənistan əhalisinin böyük əksəriyyəti dörd kəndin Azərbaycana verilməsi ilə barışıb - etirazlar da məhz bununla bağlıdır: “Üstəlik, ermənilər bu qaçılmaz addıma görə Paşinyanı yox, onu devirmək istəyənlərin məsuliyyət daşımalı olduğunu düşünür”.

Markov haqlımı? Gerçəkdənmi Paşinyanın devrilməsi indiki mərhələdə Moskvaya sərf edirmi? Bəs sonrakı mərhələdə?

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov Ermənistanda etirazçıların bir nəticə qazanmadığını qeyd etdi: “Ermənistanda nə baş verir? Paşinyan hakimiyyətinə müxalif olan toplum ermənilərin Qazağın 4 kəndini boşaltmasına qarşı etiraz aksiyalarına start verib. Məkirli erməni xisləti bu dəfə də Paşinyan hakimiyyətini din xadiminin əli ilə devirmək yolu seçib. Buna qədər Köçəryan-Sərkisyan cütlüyünün Paşinyanı devirmək üçün erməni xalqını meydanlara yığmaq cəhdləri istənilən effekti vermədi. Yəni onlar meydana ən yaxşı halda bir neçə mütərizçi toplaya bildilər. İndi bir keşişin əli ilə meydana bir qədər çox etirazçı yığa bilərlər. May ayının 9-da meydana Paşinyana istefa üçün bir saat vaxt verən keşiş, heç şübhəsiz, hansı oyunu oynadığının fərqindədir. O oynamır, onu, sadəcə, oynadırlar. Onu oynadanlar bugünkü Ermənistan cəmiyyətində qüvvələr nisbətinin kimin xeyrinə olduğunu yaxşı bilirlər. Bu gün Ermənistan cəmiyyətində revanşist erməni xisləti ilə nəfəs alanların sayı əhalinin 1/4-dən çox deyil. Bunun belə olduğunu 44 günlük müharibədə ağır məğlubiyyətə düşər olmuş Ermənistanda keçirilən parlament seçkiləri göstərdi. Dünya tarixində bu qədər ağır məğlubiyyətə düşər olmuş bir ölkənin rəhbərinin məğlubiyyətdən dərhal sonra seçkilərdə böyük üstünlüklə qalib gəlməsi halına rast gəlinməyib. Bəs Ermənistanda Paşinyan həmin seçkilərdə necə qalib gəldi? Qalib gəldisə, deməli, əhalinin böyük əksəriyyəti onu dəstəkləyir. Paşinyan necə olursa-olsun ölkəsinin Rusiyadan asılılığını aradan qaldırıb, Ermənistanı bölgədə bu ölkənin forpostu olmaqdan xilas etmək istəyir. Paşinyan buna nail olacaq, ya da olmayacaq, bu, ikinci məsələdir. Əsas məsələ və gerçək reallıq isə bundan ibarətdir ki, Ermənistan əhalisinin böyük əksəriyyəti Paşinyanın kursunu dəstəkləyir. Paşinyanın ətrafında sağlam düşünən ermənilər (bu söz şərtidir - sağlam düşünən erməni olmur) gerçəkləri olduğu kimi dəyərlən-

dirmək məcburiyyətindədirlər və əks yolun nə demək olduğunu fərqindədirlər. Yəni onlar da bu yolu sevgi ilə tutmayıblar, sadəcə, buna məcburdular. Paşinyanı baş verən hadisələrdə dəstəkləyən qüvvələr yaxşı başa düşürlər ki, işğal altında saxlanılan Azərbaycan torpaqlarını tərk etməmək nə deməkdir. Qarabağın aqibəti hər bir erməninin gözləri önündədir. Ermənistan hakimiyyəti Azərbaycanla növbəti hərbi münaqişə istəmir, çünki bunun nə demək olduğunu çox yaxşı anlaşırlar. Başa düşürlər ki, Azərbaycanla növbəti müharibə Ermənistanın bir dövlət kimi varlığını təhlükə altına atmaq demək olacaq.

Keşişin əli ilə başlatılmış etiraz aksiyaları bir neçə gündən sonra sönüb bitəcək. Ermənilər də Qazağın 4 kəndini sakitcə təhvil verib, zamanla yağmaladıqları Azərbaycan torpaqlarını geri qaytarmağın növbəti mərhələsinə hazırlaşacaqlar. Bu aqibəti onlara kirli xislətləri yaşadır. “Özgə atına minən tez düşər”.

Deputat Kamran Bayramov Ermənistanın vəziyyətinin durmadan gərginləşdiyini bildirdi: “Rusiyanın çoxdan gözlədiyi və son zamanlar aktuallığını qabartdığı Putin-Paşinyan görüşü nəhayət mayın 8-də Moskvada baş tutdu. Sonuncu dəfə Putinlə Paşinyan ötən ilin dekabrında üz-üzə danışıqlar və o vaxtdan bəri Moskva ilə İrəvan arasında münasibətlər gərginləşməyə başlayıb, paralel olaraq Ermənistanla Qərb arasında əməkdaşlıq yüksək sürətlə inkişaf edib və bu iki proses arasında əlaqə qabanq şəkildə özünü göstərməkdədir.

Rusiyada Paşinyanın mümkün qədər aydın cavab verməli olduğu çoxlu sayda suallar yığılmışdı. İlk növbədə, İrəvan təhlükəsizlik sahəsin-

də gələcək əməkdaşlıqla bağlı niyyətlərinə aydınlıq gətirməli idi. Maraqlıdır ki, məhz Moskva görüşü ərəfəsində Ermənistanın KTMT-nin fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsində iştirakdan imtina etməsi barədə rəsmi məlumatlar dolışmağa başladı. Yəni Ermənistan istifadə etmədiyini maliyyələşdirmək fikrində olmadığını açıqcasına bildirdi və eyni zamanda təşkilatda üzvlüyünün tam dayandırılması kursuna sadiqliyini bir daha nümayiş etdirdi. Ermənistanın mövqeyi ondan ibarətdir ki, onun KTMT-də üzvlüyü ona əməli faydadan daha çox problemlər yaradır və bu vəziyyət konkret qərarların qəbulunu tələb edir. Son zamanlar Ermənistan rəhbərliyi bu cür qərarlara hazır olduğunu dəfələrlə bəyan edib.

Qeyd etmək lazımdır ki, təhlükəsizlik sahəsində ikitərəfli əməkdaşlığın perspektivləri heç də ürəkaçan görünmür. Ermənistan gizlətmir ki, Rusiyanın bu ölkədəki hərbi mövcudluğu artıq onun üçün əvvəlki əhəmiyyətə malik deyil və İrəvanın hava limanında Rusiya sərhədçilərinin xidmətlərindən imtina etməsi bunun əyani təsdiqidir. Moskva isə Paşinyanın bu məsələdə dayanmayacağı ehtimalını etiraf edir. Bu arada Rusiya sərhədçilərinin Ermənistan-İran və Ermənistan-Türkiyə sərhədindən çıxarılacağı ilə bağlı Ermənistanda söz-söhbətlərin yayılması da səbəbsiz deyil. Bu söz-söhbətlərə görə, Rusiyanın Gümrüdəki hərbi bazasını da eyni aqibət gözləyir. Ermənistanın Qərblə irtisadi əməkdaşlığın Ermənistan üçün böyük üstünlüklərini xatırladıb. Görünür, Paşinyana aydın şəkildə izah edildir ki, əgər Ermənistan öz xarici siyasət oyunlarını davam etdirsə, bu üstünlüklər bir anda ləğv edilə bilər. Güman ki, Putin Paşinyana belə xarici siyasətin davam edə bilməyəcəyi barədə sərt xəbərdarlıq etmək fərsətinə də əldən verməyib - Ermənistan kollektiv Qərblə üz tutması ilə hədləri aşib, rəsmi Moskva artıq kənar müşahidəçi rolunda çıxış etmək niyyətində deyil və əgər İrəvan Qərblə tam sığinsa, əks-tədbirlərin görülməsi reallaşacaq. Heç bir şübhə yoxdur ki, Ermənistan hazırkı vəziyyətin nə dərəcədə təhlükəli olduğunu fərqindədir və bu məsələdə Paşinyanın “ənənəvi” manevr imkanları o qədər geniş deyil. Hətta istəyi ol-

“Aksiya yoxdur, 6-7 xuliqan küçələri bağlayıb” - erməni blogger

“Sizin İrəvanda baş verən aksiyalarla bağlı rus dilində oxuduğunuz məlumatların 90 faizi reallığı əks etdirmir. Çoxları Rusiya və Köçəryanın media qurumları tərəfindən tirajlanmışlardır. O kadrılarda görünənlər daşnaklardır. Hazırda Ermənistanda mitinq yoxdur, küçəni bağlayan isə hansısa 5-6 nəfər xuliqandır”.

Musavat.com xəbər verir ki, bu fikirləri “TV Müsavat”ın canlı yayımında tanınmış blogger Roman Baqdasaryan çıxışı zamanı deyib.

O bildirib ki, İrəvanda keçirilən ilk mitinq zamanı 20-30 min adam iştirak edib: “Növbəti mitinqdə daha az insan toplaşdı. Dünənki aksiya ilə bağlı isə dəqiq statistika deyə bilərəm, burada 9060 insan var idi, maksimum isə 13 min insan olardı. Nəzərə almaq lazımdır ki, orada daşnakların sayı az deyil, Tiflisdən gələn daşnaklar mitinqdə iştirak etdi. Bu aksiyada eyni zamanda Robert Koçəryanın adamları iştirak etdi, Qarabağdan çıxışçı ermənilər də hesablasaq, 10 min edər. Yeni olduqca az sayda adam olub. Diqqət edin, İrəvanda 1 milyondan çox insan yaşayır. Ümumilikdə isə ölkəmizin 3 milyon 300 mindən çox əhalisi var. Yəni bu qədər insanın nisbətində aksiyaya çıxanlar çox azdır. Hətta mən, Roman Baqdasaryan belə təkbəşinə 5 min adamı ora çıxara bilirdim. Amma bunlar hamısı altı ildir ki, xarici işlər nazirinə qarşı birləşib, belə biabırçı nəticə əldə ediblər”.

Qeyd edək ki, erməni blogger Roman Baqdasaryan tanınmış ekspert, REAL funksioneri Natiq Cəfərli ilə birgə aparıcı Sevinc Telmanqızının layihəsində debat aparıblar.

bin bəyanatlar verirdi və hər-tərəfli və səmimi dialoqun olacağına ümid edirdi. Görüşün mətbuat üçün açıq hissəsində Rusiya prezidenti Ermənistanın baş naziri ilə regionda təhlükəsizlik məsələsinə müzakirə etmək niyyətində olduğunu bəyan etdi. Öz növbəsində, Paşinyan da etiraf etdi ki, həlli tələb edilən çoxlu suallar vardır. Söhbətin mətbuata qapalı hissəsində isə Ermənistan liderinin nə dərəcədə səmimi olduğu təbii ki, məlum deyil.

İndiki mərhələdə İrəvan Moskva ilə birbaşa münaqişədən ehtiyat edir və imkan daxilində ehtiyatlı davranmağa üstünlük verir. Bu, Ermənistan iqtisadiyyatının Rusiyadan açıq-aşkar asılılığı ilə izah olunur və çox güman ki, Putin Paşinyanla görüşdə son dərəcədə “səmimi” olub. Təsəffü deyildi ki, Rusiya lideri erməni həmkarına həm ikitərəfli formatda, həm də Avrasiya İqtisadi İttifaqı çərçivəsində ticarət-iqtisadi əməkdaşlığın Ermənistan üçün böyük üstünlüklərini xatırladıb. Görünür, Paşinyana aydın şəkildə izah edildir ki, əgər Ermənistan öz xarici siyasət oyunlarını davam etdirsə, bu üstünlüklər bir anda ləğv edilə bilər. Güman ki, Putin Paşinyana belə xarici siyasətin davam edə bilməyəcəyi barədə sərt xəbərdarlıq etmək fərsətinə də əldən verməyib - Ermənistan kollektiv Qərblə üz tutması ilə hədləri aşib, rəsmi Moskva artıq kənar müşahidəçi rolunda çıxış etmək niyyətində deyil və əgər İrəvan Qərblə tam sığinsa, əks-tədbirlərin görülməsi reallaşacaq. Heç bir şübhə yoxdur ki, Ermənistan hazırkı vəziyyətin nə dərəcədə təhlükəli olduğunu fərqindədir və bu məsələdə Paşinyanın “ənənəvi” manevr imkanları o qədər geniş deyil. Hətta istəyi ol-

sa belə, İrəvanın Qərblə əlaqələri zəiflətmək istiqamətində real imkanları yoxdur. Rusiya ilə ciddi qarşıdurma şəraitində Qərb, sadəcə olaraq, Ermənistanın geri dönməsinə imkan verməyəcək. Belə bir cəhd istəyirsə Paşinyanın vəzifəsini itirməsinə yol açan şəraitin yaranmasına səbəb olacaq ki, bu da Ermənistanın baş nazirinin bu gün ən böyük qorxusudur”.

Deputat erməni baş nazirin Kremlə xəbərdarlıq aldığını da xüsusi vurğuladı: “Paşinyanın vəziyyəti gərginləşib və görünür, geriye dönüş yoxdur. Paşinyan Rusiyadan xəbərdarlıq alıb, amma onunla nə edəcəyini bilmir. Moskva başa düşür ki, Paşinyanın seçimi məhdududur, lakin bunu Ermənistanı bağışlamaq üçün üzrlü səbəb kimi qəbul etmir, çünki Rusiyanın vaxtilə özünü çox rahat və sərbəst hərəkət etdiyi regiondakı mövqeləri bu gün ciddi təhlükə altındadır. Əgər İrəvan tamamilə nəzarətdən çıxsa, o zaman Rusiya ölkədəki hərbi mövcudluğunu azaltmalı və ya ləğv etməli olacaq, Ermənistan NATO bazasına çevriləcək və bu, Moskva üçün ən pis ssenariyedir. Ona görə də Rusiya Ermənistanla qarşı bütün mümkün olan təzyiq rıçaqlarından istifadə etməyə məcburdur.

Çox güman ki, Putinlə keçirilmiş görüşdən sonra Paşinyan Moskvanın sərt və güzəştisiz hərəkət etməyə hazır olduğuna şübhə etməyib. Ta-vuş bölgəsində və İrəvanda baş verən etirazları, revanşistlərin son zamanlar fəallığını və ümumi ölkədaxili vəziyyəti də nəzərə alsaq, əminliklə deyə bilərik ki, bu gün Ermənistan ən çətin sınaqlarla üz-üzədir”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Xəbər verildiyi kimi, Bakı Slavyan Universitetinin Şərqi Avropa Dilləri fakültəsinin II kurs tələbəsi Sevinc Bayramova qəflətən vəfat edib. Gənc qız əməliyyatdan dərhal sonra dünyasını dəyişib. Bu barədə universitetdən bildirilib.

Universitetdən qəzetimizə Sevinc Bayramovanın heç bir xəstəliyi olmadığı vurğulanıb: "Tələbənin xəstəliyi yox idi. Bir müddət əvvəl qızılcaya yoluxmuşdu. Xəstəlikdən dolayı dərslərə gəlmirdi. Evdə sağalma müddətində öhdündə problem yarandığı deyildi. İmmuniteti aşağı düşmüş, bir qədər zəifləmişdi. Bir gün öncə əməliyyat olunub. Əməliyyatdan dərhal sonra klinikada dünyasını dəyişib. Çox yaxşı tələbə idi. Dekan və müəllimlərinin dediyinə görə, dərslərdə hər zaman aktiv iştirak edirmiş. Allah rəhmət etsin".

Universitetdən tələbənin hansı xəstəxanada əməliyyat olunması ilə bağlı məlumatsız olduğu bildirildi. Nədənə, tələbənin ailəsi ilə bağlı məlumatı da verməyə çəkindilər.

Burada cavab alınması bir sıra suallar ortaya çıxır. Heç bir xəstəliyi olmayan gənc əməliyyatdan dərhal sonra niyə dünyasını dəyişsin ki? Ölümə qızılca dolayısı ilə səbəb ola bilərdimi? Bəs həkim səhvi? İmmuniteti zəif insan əməliyyata niyə götürüldü?

Qeyd edək ki, son aylar bu kimi hallar təkrarlanmaqdadır, gənclərin qəfil ölümləri ilə bağlı klinikalar məlumat verməkdən boyun qaçırlar. Belə ki, Bakıda qabırğa ağrısı şikayəti ilə xəstəxanaya aparılan 17 yaşlı qız da iki gün sonra tibb müəssisəsində vəfat edib. "Yeni Məşavət" Xəzər TV-yə istinadla xəbər verir ki, hadisə Sabunçu rayonu, Maştağa qəsəbəsində baş verib. Qəsəbə sakini Ümid

Quliyev deyir ki, qızı Nurənə Quliyevanı bu il fevralın 5-də Maştağada yerləşən 7 nömrəli Birləşmiş Şəhər Xəstəxanasına aparıb. İki gün sonra, fevralın 7-də qızı dünyasını dəyişib. Ata iddia edir ki, həkimlər adı bilinməyən iynələri vurduğu üçün qızı dünyasını dəyişib.

Ata qızı xəstəxanada olduğu 2 gün boyunca həkimin tapşırığı iynə-dərmanların hamısını alaraq xəstəxanaya çatdırdığını əlavə edib: "Dedilər ki, pnevmoniya olub, ciyərlərində maye izlənilir. Məni qorxutdular. Bu klinikada saxlamaq fikrim də yox idi. Amma məcbur etdilər ki, qalsın, xəstəxana şəraitində müalicə alsın. Dedilər 3-5 gün müalicə edib, buraxarıq. Nə iynə-dərman dedilərsə, alıb çatdırdım. Venadaxili vurduqları iki iynədən sonra uşağın halı pisləşib, sonra vəfat edib". Ata onu da əlavə edib ki, uşaq dünyasını dəyişəndə həkim klinikada olmayıb, təlimatları tibb bacısına telefonla verib. Valideynləri uşağın meyitini məhkəmə tibbi ekspertiza və patoloji anatomiya birliyinə aparıblar. Araşdırma nəticəsində məlum olub ki, ölüm səbəbi beynə qan sızması olub. Ata deyir ki, Sabunçu Rayon Prokurorluğunun araşdırmasında isə açıq şəkildə qeyd olunub, tibb bacısı xəstəyə adını bilmədiyi iynəni vurub. Heç bir cəza da alınmayıblar. TƏBİB-dən isə məsələdən məlumatsız olduqları və araşdırılacağı bildirilib.

Mövzu ilə bağlı "Yeni Məşavət"ə danışan tibb elmləri

Gənc tələbənin qəfil və müəmmalı ölümü - yenə qızılca?

Həkim: "Xəstəxanada qəflətən dünyasını dəyişən şəxsə bağlı nəticələr mütləq elan olunmalıdır"

Adil Qeybullayev

doktoru professor, Adil Qeybullayev deyir ki, bu çox üzücü bir faktır: "Təəssüflər olsun ki, bununla bağlı açıq məlumat verilmir. Hər halda, rəsmi qurumlar konkret məlumat verməlidir. Xüsusilə də xəstəxanada qəflətən dünyasını dəyişən şəxsə görə mütləq outopsiya olunmalı və nəticələri də elan olunmalıdır. Ölümün birbaşa səbəbi müəyyən edilməlidir. Ümumiyyətlə, bu cür situasiyalarda ölüm hallarının birbaşa açıqlanması, bu cür məsələlə-

rin sonradan təhlil edilməsi, bu istiqamətdə problemlərin aradan qaldırılması səhiyyə sisteminə əsas strategiya olmalıdır. Belə hadisələr olanda hay-küy salınır, amma təəssüf ki, bir müddət sonra unudulub gedir. Ona görə də yaxşı olar ki, sona qədər bu məsələlər ictimaiyyətin diqqət mərkəzində olsun ki, biz fikrimizi bildirə bilək".

Qeyd edək ki, Azərbaycanda ötən ildən etibarən qızılcaya yoluxanların sayında artım mü-

şahidə olunub. Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) yaydığı məlumata görə, 2023-cü ilin yanvar-noyabr aylarında 1493 nəfər bu xəstəliyə yoluxub. Yoluxma əsasən uşaqlar arasında müşahidə edilib. Bir neçə uşaq xəstəlik səbəbindən vəfat edib. 2022-ci ildə isə cəmi bir nəfərdə bu xəstəliyə rast gəlinib.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) da dünya miqyasında qızılcaya yoluxma hallarının 2023-cü ildə 2022-ci ilə nisbətən iki dəfə artdığı haqda məlumat yayıb. ÜST-nin məlumatları göstərir ki, 2023-cü ildə 321582, 2024-cü ildə isə 94 000-dən çox yoluxma qeydə alınıb. Məlumata görə, ən yüksək yoluxma göstəriciləri Azərbaycan, Qırğızıstan və Yəmənə də olub. 2021-ci ildən başlayaraq qızılcaya qarşı peyvəndin əhatə dairəsinin azalması nəticəsində 2022-ci ildə global miqyasda qızılcaya yoluxma hallarının sayı 18 faiz, ölüm hallarının sayı isə 43 faiz artıb (2021-ci ilə müqayisədə).

ÜST-nin məlumatına görə, 2000-ci ildən bəri ümumi qızılcaya yoluxmuş 50 milyondan çox insan vaksın sayəsində xəstəlikdən yaxa qurtara bilib.

Məlumatda bildirilir ki, qızılca xəstəliyi uşaqların sağlamlığı üçün ciddi təhlükə olaraq qalmaqda davam edir. Qızılcaya qarşı peyvəndləmə əhatəsi 95 faizdən aşağı olduğu zaman bütün ölkələr və icmalar üçün xəstəliyin geniş yayılma riski yaranmış olur. 2000-ci ildən 2022-ci ilə qədər qızılcaya qarşı peyvənd global miqyasda 57 milyon insanın qızılca-dan ölümünün qarşısını alıb.

Həmçinin qeyd edilib ki, qızılca 5 yaşdan kiçik uşaqlar üçün daha təhlükəlidir. Bu xəstəlik onlarda pnevmoniya, ensefalit (beyin iltihabı) və ölümlə nəticələnə bilər. Qızılcaya qarşı peyvənd ən effektiv peyvəndlərdən biridir. 2 doza peyvənd qızılca infeksiyasının qarşısını ömürlük almaqda 97 faiz effektivdir.

□ **Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Məşavət"**

Təhsilimizə və gələcəyimizə yeni təhlükə - nə etməli?

Ekspert: "DİM-in keçirdiyi imtahanlarda köməkçi vasitələrdən istifadə mümkün deyil, çünki..."

Son zamanlar mikroqulaqlıqlara maraq artıb. Ölçüsü cəmi bir neçə millimetr olan bu qulaqlıqlar qulağın içinə qoyulur, baxanda isə görünür. İnternetdə axtarış etmək kifayətdir, onlarla satış platforması tapmaq mümkündür. Bu qulaqlıqları həm satın almaq, həm də müəyyən məbləğ qarşılığında icarəyə götürmək olar. Qiymətə gəlinə, rəqəmlər 60-260 manat arasında dəyişir. Əsasən tələbələr tərəfindən istifadə edilən bu qulaqlıqlar vasitəsilə heç nə oxumadan da imtahanlarda asanlıqla qiymət alanlar var.

Daha ətraflı bu linkdə: https://mushavat.com/news/hec-ne-oxumadan-imtahanda-qiyamet-almagin-asan-amma-qan-unsuz-yolu-video_1068772.ht ml

Göründüyü kimi, söhbət həm də milli təhlükəsizliyimizdən gedir. Çünki bir millətin gələcəyini məhv etmək üçün onun təhsilini yarsız hala gətirmək, "kadr bankı"nı savadsız etmək yetər.

Görəsən, belə əyri yolla imtahan "verib" həkim, diplomat diplomu alacaq şəxsin Azərbaycana, cəmiyyətə hansı faydası dəyə bilər ki?

Təhsil eksperti Kamran Əsədov "Yeni Məşavət"ə açıqlamasında qeyd edib ki, ali təh-

silin əlçatanlığının təmin olunmasına baxmayaraq, təəssüf ki, imtahanlarda köməkçi vasitələrdən istifadə hallarına rast gəlinir. Təhsil eksperti vurğulayıb ki, texnologiya təkmilləşdikcə ondan faydalı yox, qeyri-qanuni məqsədlər üçün, hədəfə daha rahat yolla çatmaq üçün istifadə olunur: "Biz bilik və bacarıqlarımızla daha yaxşı nəticələr əldə edə bilərik. Dövlət İmtahan Mərkəzinin (DİM) keçirdiyi imtahanlarda demək olar ki, köməkçi vasitələrdən istifadə mümkün deyil, çünki imtahanlarda xüsusi texnologiyalardan istifadə olunur. Bəzən şagirdlər elə bilir ki, ağıllı saat, kiçik qulaqcıq və digər köməkçi vasitələrdən istifadə

edəndə DİM bundan xəbərdar olmur. DİM imtahan nəticələrini təhlil edir. Bir şagirdin 9-cu sinifdəki nəticəsi, yaxud sınaq imtahanının nəticəsi ilə qəbul imtahanının nəticəsi fərqli olduqda, yaxud əvvəlki illərdə nəticələri zəif olan şagirdlərin son nəticələri tamam fərqli olduqda bu, köçürmə ilə bağlı ehtimalı qaçılmazdır. Təəssüf ki, son illərdə köməkçi vasitələrdən istifadə çoxalıb. Xüsusilə pandemiya dövründə onlayn dərslərdə iştirak etmək üçün şagirdlərə planşet, kompüter, telefon və s. verildi, lakin məlum oldu ki, bu vasitələr onları təhsilin keyfiyyətini, bilik və bacarıqları artırmaq üçün yox, daha çox neqativ məqsədlər

üçün istifadə etməyə sövq edir. Bu isə yaxşı hal deyil. Dünyanın müxtəlif ölkələrində texnoloji yeniliklər fərqli məqsədlər üçün istifadə olunur. Hesab edirəm ki, şagirdlərin bu vasitələrə əl atması ilk növbədə bizim onları şəxsiyyət kimi yetişdirmə bilməməyimizlə əlaqədardır. Köməkçi vasitələrdən istifadənin əsas səbəbi imtahanlara yaxşı hazırlaşmamaqdır. Bütün dövrlərdə "şparqalka", "konspekt" olub. Amma hesab edirəm ki, buna sərf edilən zamanla imtahana daha yaxşı hazırlaşmaq olar. Şagirdlərə öyrətməlik ki, hər hansı qeyri-qanuni yollarla, yaxud digər köməkçi vasitələrlə uğur, imtahan nəticəsi əldə etmək, onla-

rın gələcəkdə kadr kimi yetişməsində o qədər də kömək etməyəcək. Sonrakı mərhələləri nəzərə almaq lazımdır. Şagird yüksək ixtisasa qeyri-qanuni yollarla qəbul olsa belə, mütəxəssis olması mümkün deyil. Yeri gəlmişkən, etiraf edək ki, ali təhsil müəssisələrinin səmərəli imtahanlarında köməkçi vasitələr daha çox işə yarayır. Bir çox ali təhsil müəssisələrində peşəkarlaşmış komanda yoxdur, çünki nəzarətçilər ali təhsil müəssisələrinin müəllimləridir".

Kamran Əsədov vurğulayıb ki, imtahan iştirakçısının bilik və bacarığı müvafiq keçid balını toplamağa uyğun deyilsə, həmin şəxslərin ali təhsil alması mütləq deyil: "Onlar təhsilin digər pillələrində təhsillərini davam etdirə bilərlər. Gəncləri ilk növbədə insan olaraq yetişdirmək lazımdır. Dəyərli sistemi olduğunu başa düşməliyik. Şagird haqsız, qeyri-qanuni yollarla müvafiq bal toplayıb ali təhsil müəssisəsinə daxil olduqda kiçik məbləğə girmiş olur. Nəticədə cəmiyyət zərərçəkən olur. Yeni nəticə etibarilə əmək bazarı üçün faydalı ola biləcək uğurlu mütəxəssisi itirmiş olur. Bu cür qeyri-qanun-

ni yolla bəlkə də bir insanın həyatı məhv olur. Bu həm günahdır, həm də cinayətdir. Bu inzi-bati xəta deyil, çünki nəticələri daha ağır ola bilər. Belə yollarla həkim olan minlərlə insanın canını ola bilər, hüquqşünas ixtisasına yiyələnən insanların hüquqlarını qoruyacaq, əksinə, hüquqlarını tapdalayacaq. Uğur əziyyətlə əldə olunmadıqda nəticə də ürəkaçan olmur. Bu dəyərlər orta ümumtəhsil müəssisələrində formalaşdırılmalıdır. İmtahanlar çətin deyil. Minimum balla ali təhsil müəssisələrinə qəbul olmaq mümkündür. IV qrupa 150, II qrupa 180, III qrupa 190, I qrupa 170 balla qəbul olmaq olar. Hətta I qrupda 198 balla pulsuz təhsil almaq mümkündür. 700 balda bu qədərini toplamaq o qədər də çətin olmamalıdır. 2010-cu ilə qədər proses kifayət qədər çətin idi. İmtahan iştirakçılarının sayı 110 min idi, plan yeri isə 29 min. Hazırda isə imtahan verənlərin sayı 85 mindir, plan yeri isə 60 minə yaxındır. Qanuna edilən dəyişikliklə əsasən kollec, peşə təhsili müəssisələrinin məzunları universitetlərə imtahansız qəbul olunurlar. Bir sözlə, universitetə qəbul üçün hər cür şərait yaradılıb. Odur ki, gəncləri maraqlandırmək üçün uğurlu əziyyətlə qazanmağı aşılamalıyıq".

□ **Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Məşavət"**

Elan

Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin Vətən müharibəsi iştirakçısı Məmmədli Elmir Elman oğluna verilmiş müharibə veteranı vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan cəmiyyəti, özəlliklə onun azyaşlı kəsimi üçün sosial şəbəkələrin neqativ təsiri məsələsi aktual olaraq qalır. Valideynlər xüsusən də azyaşlı uşaqlarına virtual dünyanın geridönməz pozucu təsiri sarıdan ciddi narahatdırlar və bu narahatlıq get-gedə artır.

“Ola bilər sözüm bir çoxlarına xoş gəlməsin. İnsanlar oradan qazanc əldə edirlər. Elə qazanc heç lazım deyil. İllər əvvəl TikTok-dan qazanc gəlirdi?”

Musavat.com Axşam.az-a istinadən xəbər verir ki, bunu **müğənni Şəbnəm Tovuzlu** “Xəzər axşamı” programında deyib.

Sənətçi oğlu Əliyev TikTok-u qadağan etdiyini, amma bununla mübarizə apara bilmədiyini söyləyib: “TikTok bağlansa, daha gözəl olar. Uşaqlarımıza təsir edir. Əlindən eşitmədiyim sözləri eşidirəm, görmədiyim hərəkətləri görürəm. Gündə 1 saat ona telefon veririk, TikTok-u silirik. İki gün sonra baxırıq yenə TikTok-a baxır. Deyirik ki, haradan aldın bu-

“TikTok uşaqlarımızın tərbiyəsini pozur...” - bir daha çıxış yolu haqda

Tədqiqatçıların sosial mediadan istifadənin psixi sağlamlığa təsir etdiyinə dair güclü dəlilləri var

şəbəkələr bir çox gizli təhlükələri ehtiva edir. Bu təhlükələrdən biri uşaqların pis vərdislərə meyl etməsi və onlara maraq göstərməsidir. Belə ki, sosial şəbəkələrdə konkret filtr olmadığından və ümumiyyətlə, yaş məhdudiyyəti olmadığından uşaqlar görməli olduqları bir çox vəziyyətlərin şahidi olurlar. Sosial şəbəkələrdə uşaqlar tərəfindən seksual məzmun, zərərli maddələrdən istifadə, zorakılıq və hər cür qeyri-qanuni hallara asanlıqla rast gəlinir. Bu, onların yanlış inkişaf etməsinə səbəb olur.

Avropada Uşaq və yeniyetmələr sağlamlığı qrupu 3 il

duğu və psixoloji pozğunluqlar yaşadıkları müşahidə olunub.

Tədqiqatçıların sosial mediadan istifadənin psixi sağlamlığa təsir etdiyinə dair güclü dəlilləri var. Qızlarda daha çox yuxu problemi, “kiber tələp” və fiziki fəaliyyət əskiklikləri qeydə alınıb. Bənzər təsirlər oğlanlarda müşahidə olunsa da, qızlara nisbətən daha az olub.

Böyük Britaniyada sosial şəbəkələrdə uşaqların qorunması ilə bağlı hazırlanan qaydalar çərçivəsində 18 yaşdan aşağı olan uşaqlar və yeniyetmələr Facebook və Instagramda bəyənmə (“Like”) im-

fərqləndirə bilmədiyi təqdirdə onlar bütün istifadəçilərə eyni dərəcədə təhlükəsizlik və məxfilik vermək məcburiyyətində qalırlar.

Qaydalar yalnız Britaniya şirkətlərini deyil, ölkədə fəaliyyət göstərən xarici şirkətləri də əhatə edir. Qaydalara riayət etməyən şirkətlər illik dövriyyələrinin 4%-dək cərimələnirlər.

Bəs ölkəmizdə necə, çıxış yolu nədir? Qadağalar mı? Valideynlər öz övladlarını sosial şəbəkələrin neqativ təsirlərindən necə qorusunlar?

Mövzu ilə bağlı **psixoloq Aytən Ələkbərova** “Yeni Müsavat”a danışib. Psixoloq

Azərbaycanda İİV-lə yaşayan şəxslərin sayı açıqlandı

Azərbaycanda ilk dəfə İİV infeksiyasının aşkar edildiyi 1987-ci ildən 2024-cü ilin I rübünün sonunadək Respublika QİÇS-lə Mübarizə Mərkəzində 9 598 İİV-lə yaşayan ölkə vətəndaşı rəsmi qeydiyyatdadır. Onlardan 6 668-si (69,5 faiz) kişi, 2 930-u (30,5 faiz) qadındır.

Modern.az xəbər verir ki, bunu Respublika QİÇS-lə Mübarizə Mərkəzinin direktor müavini Günəş Cəfərova bildirib.

G.Cəfərova deyib ki, ümumilikdə, Azərbaycanda ilk dəfə İİV infeksiyasının aşkarlandığı vaxtdan 2024-cü ilin birinci rübünün sonunadək Respublika QİÇS-lə Mübarizə Mərkəzinin qeydiyyatı götürdüyü ölkə vətəndaşlarından 32,4 faizində İİV-ə yoluxma inyeksion narkotik istifadəsi nəticəsində, 56,4 faizində heteroseksual, 5,6 faizində homoseksual kontakt nəticəsində, 1,4 faizində anadan uşağa keçməklə baş verib. 4,2 faizində yoluxma yolu müəyyənəlməyib.

Qeyd edək ki, dünyada İİV/QİÇS-ə qarşı aparılan mübarizəyə baxmayaraq, onun xüsusən də Şərqi Avropa və Mərkəzi Asiya (ŞAMA) regionunda yayılması davam etməkdədir. Azərbaycanda bu infeksiya əsasən yoluxmaya yüksək riskli qruplar arasında yayılıb.

man da insanda psixi pozuntular, aqressiya yaranır. Onsuz da yetkinlik dövründə orqanizmdə bu dəyişiklik gedir, üzünə bir də əlavə təsirlər gəldikdə yuxu rejimində 2 saat fərq yaranır. Gec yatan uşaqlar səhər məktəbə getmək üçün erkən durur və beyin özünü toparlaya bilmir. Bu, təkəcə internet oyunlarından getmir, bura da digər informasiya yüklü sosial şəbəkələr də aiddir. Yaşlarına uyğun olmayan, uydurma sevgi hekayələri üzərindən çəkilən filmlər, seriallar da onların psixologiyasına mənfi təsir edir. Nəticədə yaranan əlavə informativ stress gərginliyə səbəb olur. Bu gün informativ streslər intiharların əsas səbəblərindəndir.

Daha bir məsələ, hər bir valideyn öz övladının xüsusi xüsusiyyətlərini yaxşı bilməli, onu yaxından tanımalıdır. Bəzən valideynlər övladlarını yaxşı tanıdığını deyirlər, amma müşahidə edəndə bunun doğru olmadığını görürük. Məktəblərdə apardığımız müşahidələr zamanı dərhal anlayırıq ki, hansı uşaq valideyni ilə daha çox təmasdadır, ailədə onunla daha çox söhbət aparılır.

Sosial problemlər səbəbindən valideynlər işləyir, yorğun olur. Hər şey başa düşülür, amma uşaqları diqqətdən kənar qoysaq, nəticəsi belə acınacaqlı sonluğa aparır. Onlarla danışın, suallarını dinləyin, onlara cavab tapmaqlarına kömək edin. Uşaq özünü pis hiss etdiyini deyirsə, valideyn onun fikrini qatacaq bir şey etməlidir. Birlikdə hava almağa çıxın, qısa söhbət edə bilərsiniz və s. Bu zaman uşaq özünə qarşı diqqət və qayğı hiss edəcək, cəmiyyət üçün gerekli olduğunu düşünəcək. Əks hallarda isə faciələrin qarşısını almaq günbəgün çətinləşə bilər.

Hər ötən gün xərcəng xəstəliyindən, sonsuzluqdan əziyyət çəkənlərin sayı artır. Bütün bunlar telefon və digər elektron cihazlardakı şüalanmanın nəticəsidir. Sosial şəbəkə insanları özünə o qədər bağlayıb ki, camaat təmiz hava almağa, gəzməyə belə getmək istəmir. Eyni zamanda qurulan ailələr belə uzun müddət davam edə bilmir. Çünki hər kəsi məşğul edən, həyatdakı problemlərdən uzaq tutan sosial şəbəkə var. Artıq insanlar narkomanlaşır. Hər kəs sosial media narkomanına çevrilir. Bu cür davam edən yolun, əlbəttə ki, sonlanacağı nöqtə yaxşı olmayacaq”.

✎ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

nu? Cavab verir ki, ana, özüm yüklədim”.

Şəbnəm Tovuzlu şübhəsiz ki, bu məsələdə narahat olan yeganə valideyn deyil.

İnternetin həyatımıza daxil olması ilə sosial şəbəkələr dediyimiz tətbiqlər həyatımıza daxil oldu. İlk populyar sosial şəbəkə tətbiqi Facebook -dur. 2006-cı ildə həyatımıza daxil olan bu sosial şəbəkə ilə birlikdə Twitter, Whatsapp, Instagram, TikTok kimi şəbəkələr də inkişaf etdirilib. Ümumilikdə, insanların sosiallaşması üçün hazırlanmış bu tətbiqlər zamanla insanların həyatında mühüm yer tutmuşdur. Sosial şəbəkələrin də iş həyatında mühüm yeri olub. Brendlər üçün əla PR iş mühtiyaradılıb.

Sosial şəbəkələr insanların həyatını asanlaşdırsa da, xüsusilə brendlər və şirkətlər üçün yaxşı bir vasitə olsa da, bu vasitələrin də bilinməyən gizli təhlükələri var. Xüsusilə uşaqlıq və yeniyetməlik dövründə istifadə edilən sosial

ərzində İngiltərədə 16 yaşa qədər olan 12 mindən çox uşaq və yeniyetmələr arasında sorğu keçirilib. İlk mərhələdə 9 yaşlı uşaqlardan hər gün Instagram, Facebook, Votsap və Twitter kimi sosial media tətbiqlərindən hansı aralıqlarda istifadə etdikləri soruşulub.

Qızların 51, oğlanların 43 faizi sosial media tətbiqlərini gündə üç dəfədən çox istifadə etdiklərini söyləyib. Bu rəqəm 11 yaşında oğlanlar arasında 69 faiz, qızlar arasında 75 faizə qədər artıb. Eyni qrupdan 10 yaşındakı uşaqlardan zehni sağlamlıq ilə bağlı forma doldurmaları istənilib və “kiber təqiblər”, yuxu, fiziki fəaliyyətlər haqqında suallar verilib. 11 yaşlarında isə onlardan xoşbəxtlikləri və həyatlarından nə dərəcədə məmnun olduqları barədə sualları cavablandırmaqları istənilib.

Gün ərzində üç dəfədən çox sosial mediadan istifadə edən gənc qız və oğlanların zehni sağlamlılıqlarının pozul-

kanından məhrum olublar. İdarə tərəfindən hazırlanan yeni məcləllə sosial şəbəkələrdə yeniyetmələr üzərində nəzarətin güclənməsinə yönəlib. Cəmiyyətdə artan narahatlığı nəzərə alaraq ICO texnologiyası şirkətlər üçün uşaqların məxfilik qaydalarını tənzimləyən yeni standartların siyahısını hazırlamağı tapşırıb.

Sosial şəbəkələr bir sıra tələblərə riayət etməli olublar. Onlar uşaqların internetdə daha çox vaxt keçirməsinə mane olmalı, uşaqların şəxsi məlumatlarının toplanmasını və saxlanmasını minimuma endirməli olublar. Eləcə də şirkətlər bu məlumatları bölüşmək və xüsusilə kommersiya məqsədləri üçün istifadə etmək hüququna malik olmayacaq və gənc istifadəçilərin hərəkətlərini izləyə bilməyəcəklər.

Sosial şəbəkə saytlarının iki versiyası olmalıdır: böyüklər və uşaqlar üçün. Texnologiyalar şirkətlər yetkinlik yaşına çatmayanları böyüklərdən

qeyd edib ki, qoyulan qadağa hər zaman həmin qadağanın üzərinə doğru olan meyilləri daha da artırır: “Hesab edirəm ki, bu məsələdə valideynlər qadağa ilə deyil, övladları ilə hər zaman söhbətlər aparıb, sosial şəbəkələrin, internet resurslarının mənfi təsirlərindən danışib, bəzi məqamları da əyani şəkildə göstərdiyi halda bu problemin öhdəsindən gələ bilər. Bəzən valideynlər övladlarına telefonu, sosial şəbəkələrə, internet resurslarına girməyə qadağa qoyur, amma özü vaxtının əksər hissəsini sosial şəbəkələrə həsr edir, daim oradadır. Bu zaman övladına nə qədər qadağa qoysa da təsiri olmayacaq, ilk növbədə özü bu məsələdə nümunə göstərməlidir.

10-11 yaşlı uşaqların gecə səhərə qədər internet oyunu oynamasına yol vermək olmaz. Bu zaman yuxu pozulması zamanı insan orqanizmində metabolin turşusunun miqdarı yuxarı qalxır. Bu za-

MUSAVAT

Son səhifə

N 82 (8455) 14 may 2024

May

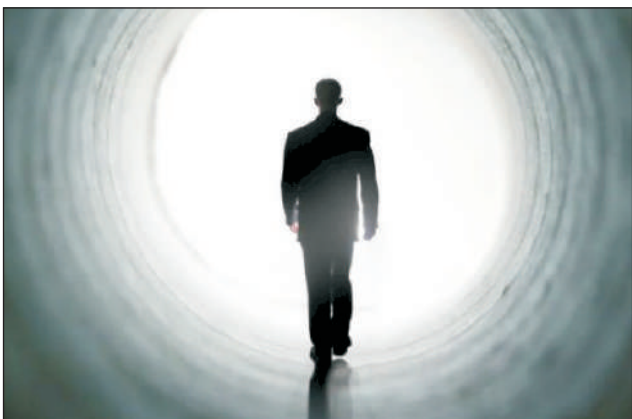
Hansı yaşda pəhriz saxlamaq təhlükəlidir?

Hər yaş pəhrizə riayət etmək üçün uyğun hesab edilmir. Bəzi hallarda bioloji proseslər haqqında düşünmək lazımdır. Buna görə də orqanizim yetkinləşərkən, sümük və digər toxuma növləri formalaşarkən, bədəni əlavə stressə məruz qoymamaq daha yaxşıdır. 25 yaşa qədər bədənin bioloji yetkinliyi baş verir, bu, sümük də daxil olmaqla toxumaların yığılması amdır. Bu yaşa qədər heç bir halda pəhrizdə qəfil dəyişikliklərə və ya məhdudlaşdırıcı pəhrizlərə icazə verilməməlidir. 25 yaşından əvvəl pəhrizə riayət etməyə başlasanız, bioloji prosesləri poza bilərsiniz. Buna görə balanslı bir pəhriz etmək çox vacibdir. Pəhriz orqanizmə həm müsbət, həm də mənfi təsir göstərən bioloji aktiv maddələr kompleksidir. 25 yaşından etibarən bədən çəkini izləməyə başlamalısınız.

35-40 yaş arasında kişilər ürək-damar sağlamlığına nəzarət etməlidirlər. Qadınlar hormonal səviyyələri daha çox diqqət yetirməlidirlər.

50 yaş və yuxarı yaşda etdən imtina etmək dəmir çatışmazlığına, güc itkisinə və immunitetin azalmasına səbəb ola bilər, ona görə də bu yaşda vegetariənlik tövsiyə edilmir.

İnsanın ölümündən əvvəl itirdiyi ilk hiss hansıdır?

ABŞ-ın Stenford Universitetinin eksperti Ceyms Hallenbek bir insanın vəfat etməzdən əvvəl hissələrinin son mərhələsi haqqında danışır. O qeyd edib ki, bu mərhələdə insan hiss və istəklərini itirməyə başlayır. İnsan ilk növbədə aclıq, sonra isə susuzluq hissini itirir. Sonra toxunma, eşitmə və görmə

hissləri yox olur.

Baş beyin travmalarının araşdırılması mərkəzinin müəssisəsinin sözlərinə görə, insan orqanizmi ölüm ayağında olanda beyin bəzi hissələrini yaşamaq üçün lazımsız hesab etdiyinə görə, onları söndürür.

İnsan ölümə yaxın beyni-

nin bəzi hissələrində qıcıqlanma baş verir, bu, görmə orqanına təsir edir, ona görə də bəzi insanlar ölüm anında işıq görməyə başlayırlar.

10 ildir itirdiyi yaddaşını bir mahnı ilə xatırladı

Londonda yaşayan bir sakini on ildir yaddaşını itirib və 1985-ci il mahnısını eşitdikdən sonra birdən hər şeyi xatırlayıb. Bu barədə "Daily Star" xəbər verir. 19 yaşında Thomas Leeds bir avtomobil qəzasına uğrayıb və ağır kəllə-beyin travması ilə xəstəxanaya yerləşdirilib. Müalicə zamanı həkimlər kişinin beynində qan laxtası olduğunu aşkar ediblər və onu çıxarmaq üçün əməliyyat ediblər. Əməliyyatdan sonra Lids yaddaşını itirib. On il ərzində öz ailəsini tanımayıb və qəzadan əvvəlki həyatı ilə bağlı heç bir şey xatırlamayıb. O, üzvləri tanımaq qabiliyyətini itirib, bundan əlavə, epilepsiya xəstəliyinə tutulub. Ailənin köməyi ilə Lids bir vaxtlar onun üçün vacib olan yerlərə qayıtmağa çalışsa da, heç bir şey kömək etməyib.

Bütün müalicələr fayda verməyə də, mahnı sayəsində yaddaşının özünə qayıtmağa başladığını anlayıb. Yaddaşının qaytarılması ilə Lids daha ünsiyyətçi və emosional oldu. Ancaq onun başqalarının üzünü tanıması hələ də çətinlikdir. İndi sevgilisi Sofi və iki övladı ilə yeni xatirələr yaradır, lakin bəzən qızlarının üzünü tanımadığını etiraf edir. Kişi kiminsə yaddaşını necə itirdiyini izah edən bir nağıl romanı yazmağa qərar verdi.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yataqdan düşərək ölmə ehtimalı iki milyonda birdir.
- * ABŞ-da yaşları 20 ilə 29 arasında olan zənci kişilərin üçdə biri ya həbsdə ya da təcridxanada saxlanmaqdadır.
- * Ortalama bir kişi həyatının 3350 saatını tərəş olmaq üçün xərcləyir.
- * Yellənən kürsüdə heç dayanmadan yellənmə rekordu 440 saatdır.
- * Bir şüşə qırıldığında, parçalanan parçalar saatda üç min millik bir sürətlə ətrafa saçılır.
- * İnsan saçı üç kilo ağırlıq qaldıra biləcək elastiklikdədir.
- * Hər 25 nəfərdən biri astma xəstəsidir.
- * Uran çıpacaq gözlə görülebilen bir planetdir.
- * Kapitan Cook Antarktika xaric bütün qitələrə ayaq basan ilk insandır.
- * Bir okeanın ən dərin yerində, dəmir bir topun dibə çök-məsi bir saatdan uzun davam edir.
- * Bu günə qədər ölçülmüş ən böyük buz dağı 200 mil uzunluğunda və 60 mil genişliyindədir və Belçikadan daha böyük bir sahəyə malikdir.
- * Çarlz Dikens, yuxusuzluq xəstəliyinə tutulmuşdu. Yalnız özünü şimala dönsə yata biləcəyinə inanırdı.
- * Açıq bir gecədə gözlə iki min ayrı ulduzu görmək mümkündür.

Gecə yatmadan öncə bir stəkan süd içməyin 6 faydası

Hər gün bir stəkan süd içmək bəzi insanlar üçün vacibdir. Bəs hər gün süd içənlərin orqanizmində nə baş verir? Medicina.az xəbər verir ki, hər gün bir stəkan süd içənlər içməyənlərdən bir neçə addım öndədir. Çünki süd sümük sağlamlığından gözəl dəriyə sahib olmağa qədər bir çox prosesdə rol oynayır.

Əgər südü sevmirsinizsə, onun əvəzinə süd məhsullarından, xüsusilə də ayran və qatıqdan faydalana bilərsiniz.

Hər gün bir stəkan süd içməyin 6 faydasını təqdim edirik:

1. Xəstəliklərlə mübarizəyə kömək edir.

Bir stəkan süd yüksək qan təzyiqi və insult riski kimi ölümcül vəziyyətlərdən qoruya bilər. Bundan əlavə, südün tərkibindəki laktoza qaraciyərinizə pis xolesterol istehsalını azaltmağa kömək edir. Həm də bədənin müəyyən xərçəng növləri ilə mübarizə aparmasını asanlaşdırır. Üstəlik, görmə qabiliyyətinə də yaxşı təsir edir.

Südə sarıq kök əlavə edərək öskürəkdən tutmuş viral infeksiyaya qədər bir çox problemdən xilas olmaqda istifadə edə bilərsiniz.

2. Kökəlməyə qoymur.

Bir stəkan süd sizi tox hiss etdirməyəcək. Südə kakao və ya meyvələr əlavə edərək şirniyyat istəyini azaltmaq olar.

3. Dişləri və sümükləri möhkəmləndirir.

Bədənimizdəki kalsiumun çoxu sümüklərə və dişlərə sərf olunur. Ona görə də sümük və diş sağlamlığı üçün süddən daha yaxşı qida yoxdur. Təkrarlanan araşdırmalar gündə bir stəkan süd içməyin dişlərin çürüməsinin qarşısını aldığını göstərib.

Süd sümükləri gücləndirir və dişlərin, dırnaqların, eləcə də saçlarınız sağlamlığında mühüm rol oynayır.

Bununla belə, yadda saxlamaq lazımdır ki, südün tərkibindəki kalsium yalnız D vitamini mövcud olduqda orqanizmə təbəddünə mənimsənilə bilər. Buna görə də, içdiyiniz südün istehsalçı tərəfindən D vitamini ilə zənginləşdirildiyindən əmin olun.

4. Mədə yanmasının qarşısını alır.

Ədviyyatlı və acılı yeməkdən sonra bir stəkan süd içmək məsləhətdir. Tədqiqatlar göstərir ki, süd mədənin selikli qişasını və yemək borusunu örtərək sakitləşdirici təsir yaradır.

5. Dəriyə parlaqlıq verir.

Süd içmək dəriyə parlaqlıq qazandırır. Lüks həyat yaşayanlar həftədə bir dəfə südlə çimməyə üstünlük verirlər. Südün təmizləyici xüsusiyyətlərə malik olduğu və bir çox təbii nəmləndiricilər ehtiva etdiyi düşünülür. Üstəlik, süd dərinin rəngini də açır.

8. Saçları nəmləndirir.

Südün tərkibindəki təbii nəmləndiricilər saçlarınız üçün çox faydalıdır. Xüsusilə quru və solğun saçlara sahib olanlara kömək edə bilər. Süd saçları cavanlaşdırır və parlaqlıq qazandırır.

Ekspertlər gündə bir dəfə süd içməyi verdiş halına gətirmək istəyənlərə xəbərdarlıq edirlər. Bildirilir ki, bunu əsasən gecə yatmadan öncə etməyə diqqət yetirmək lazımdır. Südün faydalarından tam yararlanmaq və şəhərlər daha gümrah oyanmaq üçün yatmadan yarım saat öncə süd içə bilərsiniz.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, “Son dakika” MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-ci məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500